

BIATEC

Apríl 1993

Odborný bankový časopis

Ročník I

Cena 6 Sk

Sme banka, na akú ste možno čakali. V dnešnom finančnom Babylóne sa zdá, akoby bolo bánk priveľa a jedna ako druhá. Ľudia s takýmito pocitmi sa často stávajú našimi klientami. V Poľnobanke ich totiž čaká presne to, čo možno márne hľadali inde: bankový servis začínajúci sa niekde pri vynikajúcich službách pre vedenie osobného konta a končiaci azda obchodmi s cennými papiermi. Za našou bankou nemusíte chodiť ďaleko. Filiálky a expozitúry Poľnobanky sú v 18 mestách na celom Slovensku. Nájdete v nich pracovníkov ochotných každému sa venovať osobitne. A verte, že najmenej tak isto starostlivo sa venujeme aj Vaším peniazom. Jeden z najlepších kapitálových základov medzi slovenskými bankami je pôdou, v ktorej sa iste bude dariť číslam na Vašich účtoch. To je dôkaz, že podnikáme síce krátko, no úspešne. Odtiaľ pochádzajú naše výhodné úrokové sadzby. Medzi naše služby si preto môžeme zaradiť jednu, ktorú nenájdete v našich prospektoch: pokojný spánok klientov, ktorých peniaze pracujú v Slovenskej poľnohospodárskej banke...

Kým Vaše peniaze pracujú...

SLOVENSKÁ
POLNOHOSPODÁRSKA BANKA
Banka so zdravými koreňmi

Centrála: Bratislava, Vajnorská 21, tel. 07/2021289, **Filiálky:** Bratislava, Križna 50, tel. 07/666 31, Trnava, Trojičné nám. 4B, tel. 0805/220 36, Dunajská Streda, Šturova 41, tel. 0709/269 14, Nové Zámky, Svatoplukova 1, tel. 0817/216 22, Nitra, Výstavná 4, tel. 087/336 25, Prievidza, Mariánska 6, tel. 0862/263 80, Martin, Osloboditeľov 1, tel. 0842/356 31, Žilina, Národná 12, tel. 089/ 222 44, Zvolen, Nám. SNP 50, tel. 0855/236 95, Lučenec, Podjavorinskej 19, tel. 0863/249 38, Liptovský Mikuláš, Kollárova 2, tel. 0849/246 28, Poprad, Karpatská 3056/15, tel. 092/227 70, Spišská Nová Ves, Odborárov 12, tel. 0965/256 47, Prešov, Kupeľná 6, tel. 091/341 10, Košice, Trieda SNP 48/A, 095/42 42 30, **Expozitúry:** Michalovce, Sama Chalupku 1244, tel. 0946/218 89, Rožňava, Šatánikova 71, tel. 0942/233 90, Považská Bystrica, Jilemnického 1, tel. 0822/242 95

Perspektívy vývoja slovenskej meny

Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc., Ekonomická univerzita

Budúci vývoj mladej slovenskej meny závisí od viacerých okolností. Medzi základné prvky, vplyvajúce na rozvoj meny, patria:

- východiskový stav pri vzniku meny,
- budúci vývoj, ktorý je determinovaný hlavne vývojom slovenského hospodárstva a vývojom väzieb ekonomiky Slovenska vo vzťahu k zahraničiu.

Pokiaľ ide o východiskový stav, veľa potrebných údajov, ktorých poznanie je pre objektívne zhodnotenie východiska nevyhnutné, stále nie je kvantifikovaných. Zvyšuje to mieru neurčitosti ako pri hodnotení východiska, tak aj pri odhade tendencii budúceho vývoja.

Slovenská ekonomika sa stále nachádza v etape prechodu na trhovú ekonomiku. Proces prechodu sa uskutočňuje v prostredí nerovnovážnosti, ktoré možno charakterizovať:

a) prebytkom ponuky na trhu pracovnej sily, čo zvyšuje nákladovú zťaženosť štátu v sociálnej oblasti,

b) deficitom na trhu peňazí - dopyt v korenovej oblasti práve tak ako dopyt po devízach je vyšší ako ponuka,

c) nerovnováha na trhu tovarov a služieb, ktorá má viacero príčin. Spomedzi najvýznamnejších možno uviesť nižšiu konkurencieschopnosť (ako kvalitatívnu, tak aj nákladovú) našich výrobkov, umocnenú ochranárskymi opatreniami na zahraničných trhoch pri nedostatočnej ochrane trhu vlastného.

Z tohto hľadiska je zrejmé, že určenie základných cieľov hospodárskej politiky je východiskom aj pre určenie menovej politiky. V oblasti hospodárskeho rastu je snaha zastaviť reštriktívny vývoj, čo by sa mohlo prejaviť v nižšom poklese hrubého domáceho produktu oproti predchádzajúcemu roku. V prípade dosiahnutia tohto cieľa by sa zrealizovali východiská pre uplatňovanie neutrálnej menovej politiky s prípadným posunom do expanzívnejších polôh v budúcnosti. Čisto menovým fenoménom ekonomickej nerovnováhy je inflácia. Keďže stav hospodárstva neumožňuje pokračovanie v reštriktívnej politike, možno očakávať rast inflačných tlakov oproti minulému roku. Podobný vplyv má taktiež zvýšenie cenových hladín zmenami v daňovej politike. Kvalifikované odhady pre tento rok oscilujú okolo 17% rastu inflácie. Nemožno však povedať, že ide o odhady, ktoré vylučujú riziká nepriaznivejšieho vývoja.

Ešte diskutabilnejším je z hľadiska menového deklarovania vyrovnanosti štátneho

rozpočtu. Riziká sú ako v príjmovej, tak aj vo výdavkovej oblasti. Reálna nevyrovnanosť by mala za následok zvýšené požiadavky na presun časti peňažnej masy z hospodárstva na krytie deficitu štátneho rozpočtu, s dopadom na zníženie efektívnosti využitia peňazí v ekonomike. Ďalšou z menového hľadiska významnou oblasťou je kurzová politika. Slovenská koruna nie je vymeniteľnou menou. Úroveň jej kurzu sa odvíja od kurzu koša voľne vymeniteľných mien, ide však iba o jednostranný vplyv. Zmeny kurzu do koša zahrnutých mien majú vplyv na devízový kurz koruny. Prípadná jednostranná zmena devízového kurzu koruny však vzájomné kurzy voľne vymeniteľných mien neovplyvní. Prostredníctvom mechanizmu vnútornej vymeniteľnosti však môže mať vplyv na zmenu v dopyte po voľne vymeniteľných menách. V podmienkach veľkej prevahy dopytu nad ponukou by však išlo hlavne o zmenu štruktúry na strane subjektov dopytu. Snahy o administratívne riešenie problému obmedzovaním mechanizmu vnútornej vymeniteľnosti nemôžu z dlhodobého hľadiska mať pozitívny efekt. Ide o nesystémový prvok, ktorý by časom viedol k požiadavkám na zmenu systému. Riešenie problému devízovej nerovnováhy iba krátkodobo odsúva. Systém vnútornej vymeniteľnosti je totiž jednou z priorít menového vývoja. Jeho dlhodobé spochybnenie má za následok spochybnenie trhovej orientácie ekonomiky ako celku s adekvátnymi reakciami v zahraničí.

Problém menovej rovnováhy je úzko spojený s problémom ekonomickej rovnováhy - perspektívy vývoja meny sú teda podmienené perspektívami vývoja ekonomiky ako celku.

Možnosti priameho vplyvu Národnej banky Slovenska na menový vývoj sú ohraničené. Medzi základné ekonomické nástroje, ktoré sú tradičné v repertoári emisných bánk, patria:

a) úroková politika, hlavne určovanie diskontnej a lombardnej úrokovej sadzby a využívanie týchto sadzieb pri peňažných operáciách NBS,

b) kurzová politika, ktorej vplyv je pri nevymeniteľných menách ohraničený,

c) operácie na voľnom trhu, ktoré sa koncentrujú do oblasti devízových rezerv a zlata,

d) riadenie rezerv komerčných bánk vo vzťahu k politike ovplyvňovania ich likvidity.

Pre aktívnejšie využívanie týchto nástrojov sa postupne vytvárajú v NBS podmienky. Východiskový stav možno charakterizo-

vať ako kontinuitu stavu v ŠBČS ku vzniku Slovenskej republiky a NBS, s rozšírením priestoru po oddelení meny 8. 2. 1993 a následným prijatím administratívnych opatrení, zameraných na spomalenie poklesu devízových rezerv.

Ukazuje sa, že súčasné podmienky si vyžadujú prehodnotiť tento postup. V oblasti ekonomických nástrojov je potrebné deklarovanú neutrálnosť premietnuť aj do úrokovej politiky.

Taktiež sa ukazuje, že je potrebné prehodnotiť mechanizmus určovania devízového kurzu a zväziť realnosť uplatňovanej kurzovej politiky z dlhodobějších hľadísk. Veľký význam má z tohto hľadiska monitorovanie a kvalifikované prognózy budúceho vývoja platobnej a obchodnej bilancie a devízových rezerv NBS.

Veľmi dôležitou oblasťou je medzinárodná orientácia vo vzťahu k stabilizácii menového vývoja. Z tohto hľadiska má veľký význam definitívne konštituovanie vzťahov k nadnárodným finančným inštitúciám. Oddiaľovanie časového horizontu podpísania Letter of intent s Medzinárodným menovým fondom oddiaľuje možnosť napojiť sa na medzinárodné finančné toky. Komplikuje sa tak súčasná možnosť riešenia problému poklesu devízových rezerv, znižuje sa dôveryhodnosť Slovenska z pohľadu zahraničných investorov. Dlhodobé pretrvávajúce takéhoto neurčitého stavu zvyšuje riziko nepriaznivých vplyvov na slovenskú ekonomiku a na postavenie Slovenskej koruny. Ochotu pomôcť slovenskej ekonomike pri prechode na ekonomiku trhovú, ktoré na strane medzinárodných finančných inštitúcií je, môžeme nerozhodným postupom oslabiť.

Budúci menový vývoj v nemalej miere závisí aj od definitívneho konštituovania NBS, vrátane jej vrcholového managementu, ako nezávislej ekonomickej inštitúcie. Nezávislosť emisnej banky je v trhovej ekonomike jedným z rozhodujúcich predpokladov pre plnenie jej prioritnej funkcie - zabezpečovania stabilného menového vývoja ako východiska pre stabilizáciu ekonomiky ako celku.

Na záver tejto úvahy pokladám za potrebné znova zdôrazniť, že jednoznačne orientované definovanie perspektív vývoja slovenskej meny je v terajšom stave poznania nereálne. Sú však zrejmé možnosti a riziká budúceho vývoja, predpoklady, ktorých splnenie je podmienkou pre stabilizáciu Slovenskej koruny. Určitá miera konzervatizmu, typická pre emisné banky, je preto aj pri menovej politike NBS namieste.

Valné zhromaždenie VÚB, a. s.

Valné zhromaždenie akcionárov VÚB, a. s., sa uskutočnilo 26. 3. 1993 v súlade s ustanovením § 184 obchodného zákonníka a platných stanov akciovej spoločnosti. Súčasných akcionárov, vzhľadom na existujúci právny stav, reprezentoval Fond národného majetku Slovenskej republiky a Fond národného majetku Českej republiky. Na Valnom zhromaždení sa zúčastnili aj zástupcovia najvýznamnejších investičných privatizačných fondov. Rokovanie Valného zhromaždenia otvoril predseda Predstavenstva VÚB, a. s., a jej prezident Ing. Jozef Mudrik. Na základe voľby bol za predsedu Valného zhromaždenia zvolený Ing. Michal Krajčovič, CSc. Predseda Fondu národného majetku SR.

Po otvorení a voľbe predsedu Valného zhromaždenia, zapisovateľa a overovateľov zápisnice, prerokovali ročnú správu o činnosti VÚB, a. s., za rok 1992, schválili ročnú účtovnú uzávierku VÚB, a. s., za rok 1992, ďalej správu audítora, stanovisko dozornej rady spoločnosti k výročnej správe a ročnej účtovnej uzávierke spoločnosti za rok 1992, návrh na rozdelenie zisku spoločnosti a dôvodovú správu k rozdeleniu zisku za rok 1992. Ďalšími bodmi programu bola správa audítora k rozdeleniu zisku, stanovisko Dozornej rady spoločnosti k rozdeleniu zisku spoločnosti, návrh zmeny stanov spoločnosti, voľba nových orgánov spo-

ločnosti – Predstavenstva a Dozornej rady, schválenie emisie zamestnaneckých akcií spoločnosti, ako aj zameranie obchodnej politiky a rozpočet spoločnosti na rok 1993 a informácia o mzdovom vývoji spoločnosti na rok 1993.

Valné zhromaždenie schválilo základné materiály, medzi nimi upravené stanovy VÚB, a. s., zvolilo nových členov Predstavenstva a Dozornej rady. Predstavenstvo je zložené z piatich členov reprezentujúcich manažment akciovej spoločnosti VÚB, a. s.:

1. Ing. Jozef Mudrik, predseda Predstavenstva akciovej spoločnosti
2. Ing. Ján Janšta, podpredseda Predstavenstva

3. Ing. František Szikhart
 4. Ing. Dušan Paulík
 5. Ing. František Palič,
- 9-členná Dozorná rada zastupuje akcionárov a záujmy zamestnancov VÚB, a. s., v tomto zložení:

1. Ing. Michal Krajčovič, CSc., predseda Dozornej rady VÚB, a. s.
2. Prof. Ing. Oto Sobek, CSc., podpredseda Dozornej rady VÚB, a. s.
3. RNDr. Ing. Štefan Adamec, CSc.
4. Ing. Jozef Magula
5. Ing. František Bernášek
6. Ing. Eva Michalidesová
7. Ing. Jozef Petráš
8. Ing. Július Pribilinec
9. Ing. Ladislav Vaškovič

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA BANKA, a. s.

V mesiaci marec 1993 vedenie centrál Slovenskej poľnohospodárskej banky, a. s., Bratislava schválilo a prerokovalo nasledovné materiály:

1. Návrh hospodárskeho plánu banky na rok 1993

Plán bol vypracovaný na základe návrhov filiállok a po schválení im bol písomne potvrdený.

2. Pokyny generálneho riaditeľa banky na výplatu dividend akcionárom banky

SPB, a. s., vypláca dividendy akcionárom banky za hospodársky rok 1992 prvýkrát vo svojej histórii.

3. Pokyny generálneho riaditeľa banky k postupom pri poskytovaní bankových záruk na zabezpečenie colného dlhu

4. Analýza hospodárskej a ekonomickej činnosti banky za rok 1992

Materiál bude predložený na schválenie predstavenstvu a dozornej rade banky. Návrh na rozdelenie hospodárskeho výsledku banky za rok 1992 bude predložený na schválenie III. riadnemu valnému zhromaždeniu akcionárov dňa 22. 4. 1993.

5. Príkaz generálneho riaditeľa banky na zabezpečenie spostredkovania a umiestnenia emisie podielových listov emitovaných investičnou akciou spoločnosťou AGROINVEST pre podielový fond „FOND SLNKA – 1. PODIELOVÝ FOND“

6. Pokyny generálneho riaditeľa banky k postupom pri poskytovaní úverov na zabezpečenie jarných a jesenných poľnohospodárskych prác.

V zmysle pokynov vykonal úverový odbor centrál školenie pre filiálky banky k praktickej realizácii pokynov v spolupráci so Slovenskou záručnou bankou.

Okrem uvedených koncepčných materiálov vedenie centrál banky pravidelne na každom rokovaní hodnotí a priebežne kontroluje:

- časový harmonogram pripravenosti III. riadneho valného zhromaždenia akcionárov banky, ktoré sa uskutoční dňa 22. 4. 1993,
- aktuálny stav vo využití objemu rizikovo vážených aktív,
- aktuálnu situáciu v splácaní úverov klientami banky,
- aktuálne problémy v zabezpečovaní platobného a zúčtovacieho styku banky.

Ing. Ludovít Vitárius, CSc.

Na obr. zľava: JUDr. Anna Prikyřlová, Ing. Michal Krajčovič, CSc., Ing. Jozef Mudrik a Ing. František Bernášek

PRVÁ KOMUNÁLNA BANKA a. s.

Prvá komunálna banka, a. s., bola založená zakladateľskou zmluvou uzatvorenou dňa 14. 5. 1992. Na základe verejnej výzvy k upisovaniu akcií k 21. 9. 1992 hodnota základného kapitálu predstavovala 300 mil. korún. Po splnení podmienok zo Zákona č. 21/1991 Zb. o bankách a po kladnom posúdení žiadosti bývalou ŠBČS o povolení pôsobiť ako banka, bolo udelené povolenie pre Prvú komunálnu banku, a. s., dňa 16. novembra 1992. Rozhodnutie o povolení k začatiu činnosti vydala Národná banka Slovenska 1. 2. 1993.

Základné údaje o PKB, a. s.

Názov banky: Prvá komunálna banka, a. s.
Právna forma: akciová spoločnosť bez zahraničnej majetkovej účasti
Sídlo banky: ŽILINA, Hodžova 9
Pobočky: v súlade so záujmami akcionárov, ťažisko v SR

Zakladatelia:

Mestá: Žilina, Martin, Považská Bystrica, Liptovský Hrádok, Bytča
Obec: Horná Mariková

Akcionári banky: mestá a obce SR, právnické a fyzické osoby

Vznik banky: 1. 2. 1993

Predseda predstavenstva: PKB, a. s.: Ing. Ján Slota

Generálny riaditeľ PKB, a. s.: Ing. Jozef Mihaľák

Základný kapitál: 300 mil. korún, nominálna hodnota jednej akcie je 100 000 Sk, základný kapitál banky sa bude zvyšovať emisou konvertibilných obligácií v celkovom objeme 150 mil. Sk

Materiálne postavenie: PKB, a. s., bude zavádzať moderné softwarové vybavenie bankového automatizovaného informačného systému firmy BIS.

Charakteristika činnosti PRVEJ KOMUNÁLNEJ BANKY, a. s.:

V zmysle Zákona č. 21/1991 je Prvá komunálna banka, a. s., oprávnená vykonávať nasledujúce činnosti:

- prijímanie vkladov od verejnosti,
- poskytovanie úverov,
- investovanie do cenných papierov na vlastný účet,
- finančný prenájom,
- platobný styk a zúčtovanie,
- vydávanie platobných prostriedkov,
- poskytovanie záruk,
- otváranie akreditívov,
- obstarávanie inkasa,
- obchodovanie na vlastný účet, alebo na účet klienta: v oblasti termínovaných obchodov a opcií vrátane kurzových a úverových obchodov a s prevoditeľnými cennými papiermi,
- účasť na vydávaní akcií a poskytovanie súvisiacich služieb,
- finančné maklérsstvo,

- poskytovanie rád vo veciach podnikania,
 - obhospodarovanie cenných papierov klienta na jeho účet, vrátane poradenstva,
 - úschova a správa cenných papierov alebo iných hodnôt,
 - výkon funkcie depozitára investičného fondu,
 - poskytovanie bankových informácií,
 - prenájom bezpečnostných schránok.
- Všetky tieto služby bude PKB, a. s., vykonávať prostredníctvom svojich zamestnancov v centrále a všetkých pobočkách.

-SB-

Emisné banky v Slovinsku

V druhej polovici marca (18. 3.) usporiadal popredný svetový medzinárodný tlačiarenský koncern špecializovaný na bezpečnostnú tlač, Thomas De La Rue v spolupráci s Bankou Slovenije, technický seminár o ochrane bankoviek proti falšovaniu, strojovom spracovaní bankoviek a riadení meny. Seminár sa konal v krásnom prostredí Juľských Álp v slovinskom Bledě.

Prednáškové príspevky boli založené na výsledkoch a skúsenostiach výskumných a vývojových tímov firmy De La Rue, ktorej hlavné sídlo je vo Veľkej Británii, ale zamestnáva vyše 9000 zamestnancov v Európe, na Strednom a Ďalekom Východe, v Afri-

ke a Severnej a Južnej Amerike. Špecializované odborné expertízy a výskum nových technológií umožňujú firme De La Rue vyrábať bankovky s vysokým stupňom zabezpečenia proti falšovaniu. Predmetom seminára bol rozbor tradičných, moderných a strojočitateľných ochranných prvkov bankoviek, obsiahnutých v papieri (vodoznak, ochranný prúžok, ochranné vlákna a konfety), alebo realizované špeciálnymi tlačovými technikami a postupmi, ako aj unikátny systém plánovania budúcich požiadaviek na tlač bankoviek pre ktorékolvek hospodárstvo.

Technického seminára sa okrem usporiadajúcej Banky Slovenije zúčastnili zástupcovia Národnej banky Chorvátska, Národnej banky Macedónska, Národnej banky Moldavska, Štátnej banky Albánska a Národnej banky Slovenska. Po skončení seminára sa zástupcovia bánk zúčastnili zaujímavej exkurzie do modernej slovinskej papierne Radečepapir v meste Radeče, ktorá je výrobcom špecializovaných ceninových papierov a dodávateľom pre nové slovinské bankovky.

Technický seminár priniesol okrem rozšírenia poznatkov z tejto špecializovanej oblasti bankovníctva pracovníkom Národnej banky Slovenska aj možnosť nadviazať osobné kontakty so zástupcami viacerých novovzniknutých emisných bánk v strednej Európe.

Ing. Vladimír Bušša, NBS

Na obr. sprava: Ing. Ján Mathes, Ing. Rudolf Špalek

Asociácia bánk, peňažných ústavov a poisťovní aj na Slovensku

Zástupcovia 9 bánk a peňažných ústavov sa na rokovaní dňa 1. 4. 1993 dohodli na založení asociácie bánk, peňažných ústavov a poisťovní pôsobiacej v Slovenskej republike. Vytvorenie samostatnej asociácie na Slovensku, ako právneho subjektu plne odôvodňuje nové štátoprávne usporiadanie, zánik ČSFR a vznik dvoch samostatných štátov. Rovnako potreby rozvíjajúceho sa slovenského bankovníctva, peňažníctva a poisťovníctva. Vybudovanie a zdokonaľovanie tohto sektoru v potrebnú infraštruktúru, ktorá by efektívne a komplexne slúžila rozvíjajúcej sa trhovej ekonomike potrebuje spoločnú inštitúciu, ktorá by pôsobila integračne a napomáhala by pri vytváraní odborných, technických a iných podmienok rastu. To sú základné myšlienky, z ktorých zakladatelia vychádzajú pri zámere založiť asociáciu bánk, peňažných ústavov a poisťovníctva na Slovensku.

Prípravné práce už začali. Prípravujú sa legislatívne, organizačné aj vecné podmienky, aby sa asociácia v priebehu tohto polroka konštituovala, vytvorila si riadiace a výkonné orgány a začala činnosť. Zámerom je, aby táto inštitúcia koordinovala, poskytovala pomoc, spolupracovala s členmi pri zabezpečovaní spoločných úloh a záujmov členov pri realizácii všetkých podnikateľských aktivít, najmä v oblasti legislatívnej, výchovy pracovníkov, informačného systému, technického a technologického rozvoja, zdokonaľovanie algoritmu činnosti služieb bánk, peňažných ústavov a poisťovní. Predmet a zameranie činnosti asociácie chceme konštruovať ako otvorený model. Asociácia chce zachovať dobrú spoluprácu s Bankovou asociáciou v Prahe a vytvoriť si kontakty na ďalšie asociácie v zahraničí.

AD

Pripravujeme FINEX

Ešte sme ani detailne nezhodnotili výstavu Fibex '93 v Brne, a je tu nový pojem a nová aktivita. Tak ale po poriadku a niekoľko základných informácií.

PRVÁ TLAČOVÁ BESEDA K FINEX-u

Dňa 30. marca 1993 sa uskutočnila v pobočke Národnej banky Slovenska v Banskej Bystrici tlačová beseda o pripravovanej medzinárodnej výstave finančnictva, bankovníctva a poisťovníctva pod názvom FINEX. Výstavu plánujeme usporiadať v dňoch 22.-25. septembra 1993 v Banskej Bystrici pod gesciou Národnej banky Slovenska a záštitou premiéra vlády SR. Súčasťou výstavy je aj odborná konferencia s 3 základnými okruhmi, ktorej odborným garantom bude Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Belu v Banskej Bystrici.

Organizátori výstavy koncipujú celú výstavu do viacerých rovin. Okrem ponuky rôznych produktov pre odborníkov, radi by sme smerovali viaceré aktivity pre mládež, širokú verejnosť s cieľom objasniť a vysvetliť mnohé bežné záležitosti z oblasti financií.

Ďalším cieľom organizátorov je oži-

viť spoluprácu medzi jednotlivými regiónmi či susednými štátmi, najmä v smere sever-juh, ale aj západ-východ.

V neposlednom rade toto podujatie zapadá do rozsiahlej koncepcie a mozaiky vytvárania z Banskej Bystrice centrum bankovníctva a cestovného ruchu.

O ďalších prípravných prácach budeme čitateľov Biateca priebežne informovať.

**Ing. Jozef Kreutz, NBS
pobočka Banská Bystrica**

Pohľad na priebeh tlačovej besedy

Kontakty

Spolupráca NBS so zahraničnými bankami

Rozvoj trhovej ekonomiky predpokladá výraznú spoluprácu slovenských bánk s ostatnými svetovými bankami. Prejavom tejto spolupráce je aj uzavretie zmluvy medzi EIB a NBS. Vedenie Európskej investičnej banky so sídlom v Luxemburgu schválilo (pre bývalú ČSFR) poskytnutie úveru na účelové financovanie malých a stredných projektov (tzv. Apex Global Loan). Predpokladaná čiastka vo výške 85 mil. ECU pre celú bývalú ČSFR bola rozdelená v pomere 2:1.

Podľa zmluvy medzi EIB a NBS, podpísanej 17. 2. 1993 bola Slovenskej republike poskytnutá čiastka vo výške 28 mil. ECU (cca 32,6 mil. USD). Zmluva bola uzavretá pre účely financovania projektov prostredníctvom nepriamych úverov v odvetviach priemyslu, poľnohospodárstva a súvisiacich služieb, cestovného ruchu, ochrany životného prostredia a racionálnejšieho využívania energie na Slovensku. Úver sa však nesmie použiť na projekty spadajúce do oblasti sociálnej infraštruktúry, taktiež je vylúčené financovanie ťažkého priemyslu (oceliarstvo, výroba motorových vozidiel a pod.).

Úvery EIB môžu byť poskytnuté maximálne do výšky 50% rozpočtových nákladov, investori musia doriešiť vo svojich projektoch problematiku financovania zostávajúcej čiastky. Poskytnutie pôžičiek na vybrané projekty sa bude zabezpečovať prostredníctvom rámcových zmlúv medzi NBS a jednotlivými komerčnými bankami a na základe dohody uzavretej pre každý projekt medzi dlžníkom (t. j. tuzemskou bankou) a finálnym užívateľom (t. j. jednotlivé právnické osoby).

Úvery budú poskytované postupne počas troch rokov od podpísania finančnej zmluvy medzi EIB a NBS. Výplata sa uskutočňuje prostredníctvom tranží, ktoré predstavujú skupinovú hodnotu jednotlivých alokácií, pričom každá tranža musí činiť minimálne 1 mil. ECU. Celkový počet tranží nesmie presiahnuť 25.

Jednotlivé tranže budú uvoľňo-

vané na základe písomnej žiadosti dlžníka (komerčná banka), v ktorej musí byť uvedená veľkosť tranže a mena, ktorú pri jej výplate dlžník preferuje. Mena výplaty môže byť ECU, ale aj iná mena členských krajín Európskeho spoločenstva, prípadne akákoľvek iná mena, ktorá je bežne obchodovateľná na hlavných devízových trhoch.

Národná banka Slovenska je povinná najneskôr do 5 pracovných dní po obdržaní príslušnej čiastky od Európskej investičnej banky previesť túto na účet dlžníka. Dlžník zmluvne zabezpečí, aby finálni užívatelia použili úver výhradne na projekty, na ktoré je poskytovaný. Súčasne zabezpečuje, aby konečná splatnosť každého úveru neprepadla na neskoršiu dobu ako je konečná splatnosť celkového úveru. Ďalšou z povinností dlžníka je zabezpečiť osobám povereným EIB možnosť navštíviť lokality, zariadenia a závody, zahrnuté do projektu.

Úver je poskytovaný na dobu 15 rokov a jeho splácanie začína až v roku 1998. Jednotlivé splátky sa budú poukazovať polročne a predstavujú 5% úverovej čiastky (istiny).

Úverová čiastka nemá žiadnu súvislosť s príjmom pôžičky a je pevne stanovená po celú dobu trvania jednotlivých tranží pôžičky vo výške, za ktorú si EIB požičiava finančné prostriedky na kapitálovom trhu s pripočítaním iba 0,15 % p. a. pre NBS.

Podpísanie vyššie uvedenej zmluvy predstavuje prvý krok Národnej banky Slovenska v tejto oblasti. Úver zabezpečuje relatívne lacný zdroj dlhodobých finančných prostriedkov pre naše hospodárstvo. Po vyčerpaní a úspešnom splácaní úveru bude možné s Európskou investičnou bankou dohodnúť projekt v rovnakom alebo väčšom rozsahu.

Poverenou komerčnou bankou v prvom období financovania je Všeobecná úverová banka, a. s. Prípadní záujemcovia (podnikateľské subjekty) o úver z prostriedkov Európskej investičnej banky majú možnosť informovať sa v pobočkách VÚB, a. s.

Ing. Dušan Butaš, NBS

Delegácia ES v NBS

Viceguvernér NBS Ing. Marián Tkáč, CSc., prijal na požiadanie Ministerstva zahraničných vecí SR dňa 23. 3. 1993 delegáciu ES. Prítomných informoval o bankovníctve na Slovensku a súčasných problémoch spojených s budovaním NBS, o menovej politike, ktorú NBS uplatňuje a na ktorú majú vplyv tak objektívne podmienky, ako aj vytváranie obrazu Slovenska v zahraničí. Zdôraznil, že image je dôležitým faktorom pre stabilitu meny.

Pán viceguvernér informoval tiež o mechanizme zúčtovania medzi ČR a SR prostredníctvom clearingového centra. V otázkach poklesu obchodu s ČR uviedol, že SR bude uprednostňovať vlastné výrobky pred dovážanými. Členovia delegácie ES sa zaujímali tiež o postavenie NBS. V tejto súvislosti viceguvernér zdôraznil, že v súlade so zákonom je NBS nezávislá. K otázke menovania guvernéra uviedol, že postup v SR je odlišný od ČR, kde guvernéra národnej banky menuje prezident, na rozdiel od SR, kde môže byť tento akt zrealizovaný len so súhlasom parlamentu. Hostia sa zaujímali tiež o priebeh menovej odľuky s ČR a možnosti obchodovania so zahraničím.

-psch-

Bank of England v SR

25. 3. 1993 sa zástupcovia Bank of England – Neil Jagers a Stuart Cole a Nigel Baker z Britskej ambasády stretli na rokovaní s viceguvernérom NBS p. Juskom a p. Kohútikovou, hlavnou riaditeľkou ekonomického úseku. Zaujímali sa najmä o delbu kompetencií medzi NBS a MF SR, aký je vzťah NBS k vláde i parlamentu. Rokovanie sa týkalo menovej politiky, jej realizácie a možnosti NBS pri ovplyvňovaní rozhodnutí o stratégii menovej politiky.

Predstavitelia Bank of England informovali o postavení svojej banky.

-ka-

BANK OF ENGLAND

Významné stretnutie

Výkonný riaditeľ Svetovej banky Bernard Snoy (na obrázku vľavo) navštívil v dňoch 6.–7. apríla 1993 Slovenskú republiku. Okrem stretnutí s prezidentom SR Michalom Kováčom a ministrom financií SR Júliusom Tóthom rokoval aj s viceguvernérom povereným riadením Národnej banky Slovenska Mariánom Tkáčom. Na stretnutí okrem iných otázok prerokovali program ekonomickej misie Svetovej banky, ktorá navštívi Slovensko v dňoch 19. 4.–8. 5. 1993.

Text a foto: I. Paška

Komunálne financovanie

Ing. Jozef Mihalik, Prvá komunálna banka, a. s.

Na základe povolenia Národnej banky Slovenska vstupuje na peňažný trh nová banka – **PRVÁ KOMUNÁLNA BANKA, a. s.**, (PKB, a. s.) so sídlom v **Žiline**. PKB, a. s., je konštituovaná ako špecializovaná banka na financovanie mestských a obecných samospráv. Vznik špecializovanej banky má v súčasnosti veľký význam z hľadiska doplnenia bankovej infraštruktúry o banku poskytujúcu služby zamerané najmä na rozvoj verejného sektoru, ako aj skutočnosti, že 90% bánk na Slovensku je univerzálne orientovaných.

Medzi strategické zámery Prvej komunálnej banky, a. s., patrí vytvoriť podmienky a postupy v rámci komunálneho financovania, vzhľadom na skutočnosť, že v tejto oblasti neboli a nie sú vytvorené legislatívne, ani technické predpoklady. Komunálne financovanie predstavuje samostatnú významnú oblasť verejných informácií, ktoré zabezpečuje rozvoj miest a obcí, oblastí a regiónov. Prostredníctvom komunálneho financovania sa zabezpečuje prepojenie verejného sektoru so štátnou správou a následne realizácia záujmov samotných občanov.

Nevyhnutnosť vytvorenia banky špecializovanej na financovanie komunálnej sféry, vyplýva z postupného presunu kompetencií v oblasti financovania zo štátnej správy na samosprávy. V roku 1990 predstavovali dotácie zo strany štátu na financovanie mestskej infraštruktúry 60–70 % z celkových rozpočtových príjmov miest a obcí. Prostredníctvom týchto dotácií sa zabezpečovali základné investičné zámery miest a obcí v oblasti plynifikácie, kanalizácie, vodovodných sietí, mestskej komunikácie, ekologických stavieb a pod. V súčasnosti klesajú priame štátne dotácie na 15–20%, pri určitom náraste podielových daní plynúcich do mestských a obecných rozpoč-

tov. Absolútna výška príjmov miest a obcí neumožňuje realizovať investičné zámery, ktoré sú potrebné na realizáciu ďalších podnikateľských aktivít. Ako príklad možno uviesť výstavbu čistítky odpadových vôd v meste, bez ktorej hygienici nie sú ochotní vydať ďalšie stavebné povolenia na výstavbu pekárne, či individuálnej bytovej výstavby. Angažovanosťou banky vo verejnom sektore napomáha sprostredkované rozvoju malého a stredného podnikania v danom regióne. Ďalšou významnou oblasťou je oblasť komunálneho bývania. Bytová otázka sa stáva v súčasnosti jedným zo základných problémov ďalšieho rozvoja miest. Aj v prípade, že by sme uvažovali o výstavbe výlučne družstevných bytov, treba vytvoriť ďalšiu občiansku vybavenosť, kde sú nevyhnutné finančné prostriedky mesta. Z uvedených oblastí je zrejme, že realizáciu investičného financovania nie je možné zabezpečovať výlučne z vlastných zdrojov, ktoré mesto získa v danom roku.

Na preklenutie časového nesúladu medzi príjmami miest a obcí a potrebou realizácie komplexného rozvoja mesta založili mestá a obce Slovenskej republiky **PRVÚ KOMUNÁLNU BANKU, a. s.** Poskytovanie finančných prostriedkov mestám a obciam bude realizované na princípoch návratnosti s dôkladným posúdením schopnosti mesta splniť si záväzky voči banke.

Špecializácia banky v porovnaní s ostatnými existujúcimi bankami bude spočívať v zabezpečení nových foriem financovania – sprostredkovania emisie komunálnych dlhopisov, poskytovania úverov podľa požiadaviek miest a obcí z hľadiska doby návratnosti, finančný management rozpočtových prostriedkov miest a obcí. Perspektívne plánuje PKB, a. s., svoju orientáciu na banku wholesale-ového typu. Na rozvinutie uvedených aktivít budú potrebné určité

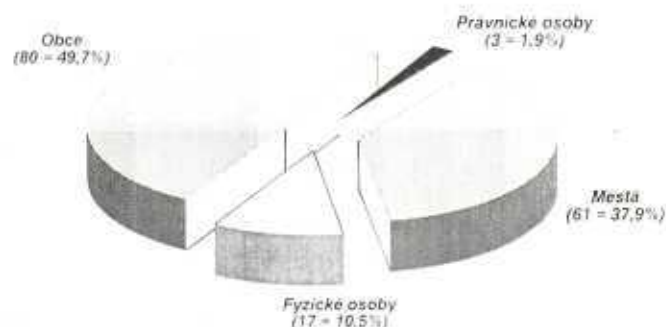
zmeny v oblasti legislatívy v snahe zabezpečiť atraktivnosť poskytovaných produktov pre investorov. Ďalším predpokladom komunálneho financovania je dostatočná likvidita investorov a záujem investorov o strednodobé či dlhodobé cenné papiere.

Na to, aby sa vytvoril záujem, je potrebné uvažovať s rozvinutým kapitálovým trhom, na ktorom bude možné s dlhodpismi obchodovať. Súčasný kapitálový a finančný trh je charakterizovaný ako nerozvinutý s malými obchodnými aktivitami, ako aj nízkou likviditou zo strany priamych investorov. Z uvedeného dôvodu pristupuje PKB, a. s., k orientácii banky na banku retail-ového typu, čo podmieňuje budovanie širokej siete pobočiek po celom území Slovenskej republiky. V súčasnosti má PKB, a. s., 15 reprezentácií v rôznych mestách Slovenskej republiky a v roku 1993 plánuje otvoriť 7 pobočiek. Ako prvá banka na Slovensku pripravuje PKB, a. s., emisiu konvertibilných obligácií v objeme 150 mil. Sk, ktorá bude uvedená na trh k 1. 4. 1993. Touto emisiou banka zabezpečí pre svojich klientov zdroje na realizáciu strednodobých investičných zámerov rozvoja miest a obcí.

Ako zaujímavú možno prezentovať skutočnosť, že PKB, a. s., bola založená bez priamej účasti štátu, či peňažnej inštitúcie. Mestá a obce vlastnia 99,9 % akcií základného kapitálu banky. Záverom treba povedať, že na celkovú finančnú situáciu miest a obcí sa nemožno pozeráť mimo rámca celkovej hospodárskej situácie v Slovenskej republike. K zlepšeniu finančnej situácie miest a obcí môže dôjsť až v kontexte celkového oživenia ekonomiky. Aj keď Prvá komunálna banka, a. s., nemôže vyriešiť všetky ekonomické problémy miest a obcí, má za cieľ čiastočne túto situáciu zlepšiť.

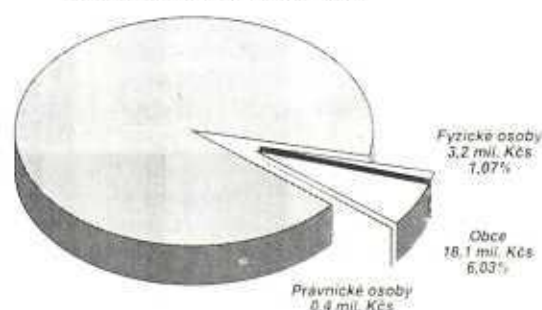
**ŠTRUKTÚRA AKCIONÁROV
PRI ZALOŽENÍ PKB a.s.**

161 AKCIONÁROV - 100%

**ROZLOŽENIE AKCIÍ ZÁKLADNÉHO KAPITÁLU
PRI ZALOŽENÍ PKB a.s.**

Základný kapitál : 300 mil. Kčs = 100%

Executive management development

Mgr. Ľudmila Lipovská, IBV

Inštitút bankového vzdelávania pôsobí od 1. 1. 1993 ako účelová organizačná jednotka Národnej banky Slovenska. Pri svojej bohatej vzdelávacej činnosti v roku 1993 náš inštitút rozvíja predchádzajúcu spoluprácu so zahraničnými fondami a inštitúciami. Mimoriadne dobrú spoluprácu máme s Ministerstvom financií USA, britským Know-how fondom, fondom Európskych spoločenstiev PHARE, vládou Severného Porýnia a Vestfálska. V súčasnosti sa rozvíja tiež spolupráca s vládou Bavorska a belgickou vládou. Okrem akcií podporovaných zo zahraničia, organizuje inštitút akcie so slovenskými lektormi, využívajúc pritom spoluprácu s Ekonomickou univerzitou, ako aj s bankovými odborníkmi zo slovenských bánk.

Jedným z pomerne rozsiahlych podujatí Inštitútu bankového vzdelávania je šesťtýždňový program Executive Management Development, určený mladým perspektívnym pracovníkom bánk. Kurz poskytuje solidný základ pre osvojenie si praktických bankárskych zručností a hlavných manažerských techník. Cieľom programu je podporiť tiež rozvoj obchodného ducha a podnikateľského spôsobu uvažovania účastníkov kurzu tak, aby im to pomohlo k rýchlemu postupu na zodpovednejšie riadiace funkcie v banke.

Začiatkom apríla (2. 4. 1993) sa uskutočnilo slávnostné odovzdávanie certifikátov prvým absolventom kurzu, ktorý prebiehal v období január–apríl 1993. Kurz absolvovalo 11 pracovníkov slovenských komerčných bánk. Medzi absolventmi boli pracovníci Všeobecnej úverovej banky, a. s., Investičnej a rozvojovej banky, a. s. a Tatrabanky, a. s.

Na slávnostnom odovzdávaní certifikátov sa zúčastnili viceguvernér Národnej banky Slovenska Ing. Marián Jusko, CSc., ktorý vo svojom prejave poprial absolventom veľa úspechov v ďalšej práci. Konštatoval, že naše bankovníctvo má perspektívnych mladých ľudí s jazykovými znalosťami, ktorí sú zárukou ďalšieho kvalitatívneho rozvoja slovenského bankovníctva, a tým aj slovenského hospodárstva smerom k trhovej ekonomike.

Za inštitút odovzdala absolventom certifikáty Mgr. Ľudmila Lipovská, vedúca oddelenia prípravy projektov a zástupkyňa riaditeľa IBV.

Zaradeniu uchádzačov do kurzu predchádzal prísny výber. Pretože celý kurz bol vedený v anglickom jazyku, jedným zo základných kritérií bola aktívna znalosť angličtiny. Kurz pozostával zo šiestich modulov, prepojených do jedného kompaktného celku. V rámci jednotlivých modulov odznela problematika: princípy bankovníctva,

banková organizácia a služby, marketing a predaj bankových produktov, medzinárodný obchod a medzinárodné platby, úverovanie, management a rozvoj riadiacich schopností.

Metodika kurzu sa orientuje na využitie participatívnych metód s dôrazom na aktívne zapojenie sa účastníkov do procesu vyučovania. V rámci diskusií mali účastníci možnosť prezentovať vlastné myšlienky a názory a využiť vlastné skúsenosti pri skupinových cvičeniach, riešení prípadových štúdií, ako aj individuálnom hrani rolí. Vyučovanie spestrila i práca s videom, účastníci získali počas kurzu množstvo študijných materiálov.

Na úspešnom priebehu kurzu má výrazný podiel aj kvalitný výber lektorov z britskej firmy DC Gardner. V rámci programu kurzu vystúpili skúsení britskí odborníci ako napr. Mr. Grier, Mr. Sullivan, Ms. Par-ton, Mr. Howard, Mr. Giddings, Ms. Lees. V rámci každého modulu pracovali dvaja lektori. Posledného modulu, ako aj záverečného odovzdávania certifikátov sa zúčastnili Mr. Newnham a Mr. Prime.

V marci prebehli prvé dva moduly druhého behu kurzu s ďalšími 12 účastníkmi zo slovenských komerčných bánk, ako aj dvoma účastníkmi z Národnej banky Slovenska. Spolu s účastníkmi druhého behu do-

stanú certifikáty aj dvaja účastníci prvého behu, ktorí absolvovali všetky moduly kurzu.

Program Executive management Development sponzoruje britský Know-how fond, ktorý hradí honoráre lektorov, ich dopravu, študijné materiály, ako aj študijný pobyt cca 20 najlepších účastníkov z oboch behov kurzu v Londýne.

Vzhľadom na veľký záujem bánk o účasť na uvedenom programe Inštitút bankového vzdelávania požiadal Know-how fond o financovanie ďalšieho behu kurzu. Tretí beh kurzu sa uskutoční pravdepodobne v termíne september–november 1993. Vzhľadom na to, že predpokladaná znalosť anglického jazyka pôsobí ako určitý obmedzujúci faktor počtu účastníkov, tento beh kurzu plánujeme realizovať s tlmočením.

Veríme, že úspešnou realizáciou kurzu náš inštitút prispel svojou troškou k ďalšiemu rozvoju slovenského bankovníctva a chceli by sme touto cestou poďakovať všetkým, ktorí sa podieľali na príprave a úspešnom priebehu programu kurzu. Zároveň by sme chceli vysloviť poďakovanie Národnej banke Slovenska za materiálnu, finančnú, ale aj morálnu podporu Inštitútu bankového vzdelávania a prostredníctvom jeho aktivít i celému procesu vzdelávania v oblasti bankovníctva.

Na slávnostnom odovzdávaní certifikátov absolventom kurzu sa zúčastnil Ing. Marián Jusko, CSc., viceguvernér NBS.
Foto: M. Márton

Bratislavská opčná burza

Ing. René Vochyan, Bratislavská opčná burza

Druhý aprílový deň začala svoju činnosť prvá opčná burza v krajinách bývalého východného bloku – BRATISLAVSKÁ OPČNÁ BURZA, a. s. Na šesťdesiatich miliónoch Sk nášho základného kapitálu má 30-percentný podiel švédska burza Option Market Systems International, Stockholm, ktorá sa podieľala na vybudovaní podobných finančných inštitúcií v Londýne, Paríži, Barcelone, Helsinkách, Oslo a vo Viedni.

Ďalšími zakladajúcimi členmi sú B.O.B., a. s. (iniciátor založenia tejto burzy), Slovnaft, a. s., Bratislava, Slovenská štátna sporiteľňa, Bratislava, Investičná a rozvojová banka, a. s., Bratislava, Východoslovenské železiarne, a. s., Košice, Niké, s. r. o., Bratislava, Kerametal, úč. spol., Bratislava, OMNIA, a. s., Bratislava a Želstava A-Z, s. r. o., Bratislava.

Predmet činnosti

Bratislavská opčná burza organizuje obchodovanie s cennými papiermi na princípe tzv. opčných a termínových obchodov a zúčtovanie týchto kontraktov. Tieto činnosti sa dopĺňajú s aktivitami klasickej burzy – Bratislavskej burzy cenných papierov. Opčná burza v Bratislave organizuje zároveň školenia odborníkov na vykonávanie kapitálových operácií. Jednotliví občania, majitelia akcií, sa zúčastňujú na opčnom a termínovom obchodovaní s akciami prostredníctvom tzv. brokerov a tvorcov trhu. Bratislavská opčná burza uvažuje tiež s obchodovaním s opciami a termínovými obchodmi na devízy, štátne obligácie a burzový index.

Na Bratislavskej opčnej burze zatiaľ obchodujeme s opciami na 7 akcií (Viedenská opčná a termínová burza má kótovaných 6 akcií).

Podstata opčných a termínových obchodov

V termínových obchodoch predpokladáme efektívny predaj cenných papierov s odloženou splatnosťou a s

konkrétnym termínom splatnosti. A ako to bude pri opciách? Existuje niekoľko druhov opcií. V Bratislavskej opčnej burze obchodujeme s tzv. americkým typom opcií, ktorý predpokladá možnosť uplatnenia opcie klientom v ktorýkoľvek okamih počas platnosti opcie. Klient využije možnosť uplatniť opciu práve vtedy, keď sa to javí pre neho výhodným.

Ako organizujeme burzové obchody – spôsob je pomerne zložitý. Bratislavskú opčnú burzu budujeme v dvoch etapách. V prvej etape sme vytvorili telefonický objednávkový systém tak, že ostatné burzové činnosti, najmä zúčtovanie a realizovanie jednotlivých obchodov smerom k všetkým organizáciám, ktoré sa zúčastňujú na činnosti burzy a jej obchodovaní, sú automatizované, prebiehajú počítačovým systémom. Tento spôsob sme vybrali najmä preto, že verejnosť u nás nie je ešte pripravená na plne elektronickú burzu, na komunikáciu s burzou

len prostredníctvom terminálov. Avšak v druhej etape budovania našej burzy rátame práve s týmto modelom.

Burza je otvorená štyri hodiny denne, čo je štandardný čas používaný na európskych i svetových burzách. Obchodovanie prebieha od desiatej hodiny do štrnastej hodiny. Potom sa koná zúčtovanie obchodov našim vlastným clearingovým centrom. Takže v tom istom dni každý broker, market-maker a každý zákazník pozná výsledok svojho obchodovania za konkrétny burzový deň.

Na obchodovaní sa zúčastňujú i ďalšie subjekty – depozitná banka a kontrolné centrum, ktoré zodpovedá za to, že všetky obchody boli uzatvorené podľa prijatého štatútu, stanov a pravidiel obchodovania na burze.

Máme zriadený kótovací výbor, v ktorom je aj zástupkyňa Burzy cenných papierov v Bratislave. To zaručuje, že burza cenných papierov bude kótovať tie isté cenné papiere ako

Sprava: Björn Unger, člen Burzovej komory, riaditeľ OMSI Stockholm, Ing. René Vochyan, predseda Burzovej komory, Ing. Miloš Hojzák, generálny tajomník burzy.

opčná burza. Spolupracujeme aj s RM S systémom Slovakia.

Pripravenosť na rozvoj kapitálového trhu

Popri obchodovaní s cennými papiermi za nemenej dôležité považujeme vzdelávanie, pretože ešte stále pociťujeme u nás nedostatok informácií o opciách a termínových obchodoch, ako aj cenných papieroch. Vzdelávaniu pripisujeme veľký význam, čo sa v konečnom dôsledku prejavuje v úspešnosti obchodovania na burze.

Vzdelávacie aktivity Bratislavskej opčnej burzy smerujú nielen k občanom, ale aj k odbornej verejnosti. Pre nich pripravujeme špecializované školenia. Pre oblasť vzdelávania sme vytvorili osobitnú divíziu, z ktorej plánujeme čoskoro vytvoriť dcérsku spoločnosť s vlastnou právnou subjektivitou.

Pôjde o divíziu marketingu a vzdelávania, ktorá sa bude venovať i vzdelávaniu budúcich brokerov a market-makerov. Výchovnú činnosť chceme sústrediť i do masovokomunikačných prostriedkov – televízie a rozhlasu, ako aj odborných periodik.

Naším cieľom je, aby do konca tohto roka prevažná väčšina dospelých obyvateľov vedeli o obchodovaní s cennými papiermi, disponovali dostatkom informácií, aby svoje vedomosti mohli následne zúžitkovať ako potenciálni účastníci obchodovania.

2. apríla bol teda uzatvorený prvý burzový obchod Bratislavskej opčnej burzy v tomto roku. Tomuto termínu však predchádzalo simulatívne uzatváranie burzových obchodov za prítomnosti verejnosti a zástupcov tlače. Odkúšali sme tak náš najmodernejší systém i po stránke technickej, takže nešlo len o propagáciu Bratislavskej opčnej burzy, ale najmä o overenie funkčnosti systému v jeho komplexnosti.

Vzhľadom na to, že Bratislavská opčná burza je svojho druhu jedinou takouto inštitúciou v krajinách strednej a východnej Európy – okrem Viedenskej opčnej a termínovej burzy – plánujeme v budúcnosti naše vedomosti a skúsenosti v oblasti opčných a termínových obchodov transformovať i v týchto krajinách.

Organizačná štruktúra BOB, a. s.

Burzu riadi burzová komora, ktorá

má 6 členov. Predseda Burzovej komory je najvyšší štatutárny funkcionár spoločnosti. Je ním **Ing. René Vočhyan**. Podpredseda Burzovej komory je generálny riaditeľ SŠTSP **Ing. Alojz Ondra**. Spoločnosť má dozornú radu, v ktorej sú zastúpení akcionári burzy a odborníci z finančnictva.

Pracoviská Bratislavskej opčnej burzy

Centre for the Central Banking Studies, Bank of England

V oblasti ďalšieho vzdelávania, štúdia a výchovy bankových odborníkov zaznamenáva Národná banka Slovenska pozitívne výsledky osobitne s Bank of England, ktorá v tomto smere poskytuje NBS výraznú podporu. Do redakcie prijal pozvanie Ing. Jozef Bača, ktorého sme oslovili príspevkom do časopisu svojimi postrehmi a skúsenosťami zo študijného pobytu, ktorý organizovala anglická ústredná banka v Londýne.

Môžete nám povedať o aký študijný pobyt išlo?

Bank of England, anglická ústredná banka, od rozpadu komunistického bloku pripravuje prostredníctvom svojho Centra pre štúdiá centrálneho bankovníctva pre krajiny strednej a východnej Európy program vzdelávacích aktivít s cieľom poskytnúť ústredným bankám týchto krajín pomoc v odbornej príprave pracovníkov. V rámci tohto programu som sa zúčastnil kurzu, ktorého náplňou bolo predstaviť pohľad našich anglických partnerov na postavenie a funkcie ústrednej banky v štáte.

Čo bolo konkrétnou náplňou kurzu?

Program mal tri zložky, ktoré sa navzájom dopĺňali. Boli to prednášky, na ktorých vystupovali učiteľia samotného Centra pre štúdiá centrálneho bankovníctva, vrátane riaditeľa centra, pána Michaela Hewitta, ale aj vedúci a odborní pracovníci príslušných špecializovaných útvarov Bank of England.

Druhú časť tvorili semináre, ktoré dávali priestor na diskusiu k predneseným témam a určitej konfrontácii vypočutých názorov so skutočnosťami a skutočnými a vhodnými možnosťami bývalých komunistických krajín.

O tom, že bolo o čom konkrétne diskutovať i v tamjších domácich podmienkach, a anglickí priatelia sa tomu vôbec nebránili, svedčí i fakt, že nie dávno, pred časom konania kurzu, došlo k známemu „pádu libry“ po veľmi tvrdej snahe o jej udržanie zo strany britskej vlády, resp. Bank of England. Výsledok tohto snaženia je však známy a bol, samozrejme, vďaka témou na zaujímavú diskusiu s domácimi odborníkmi i priamo na pracoviskách Bank of England.

To však už spomínam tretiu zložku kurzu, ktorú tvorili návštevy odborných pracovníkov Bank of England a počas ktorých sme sa zoznámili so zaujímavými oddeleniami hostiteľskej ústrednej banky. Samozrejme, nemohli sme vynechať ani návštevu Múzea Bank of England, ktoré uchováva dokumenty a predmety z histórie banky. V tejto súvislosti možno poz-

namenať, že je vhodné, aby Národná banka Slovenska pamätala na určitú historickosť už od svojho počiatku.

V čom vidíte prínos kurzov tohto typu pre Vás osobne i pre ďalších pracovníkov NBS, ktorí sa na podobných kurzoch zúčastňujú?

Študijné pobyty tohto druhu umožňujú účastníkom získať veľa teoretických vedomostí a znalostí pre prax. Je skutočnosťou, že priamy kontakt s bankou s veľkou

tradíciou poskytuje špecifickú skúsenosť. Navyše majú tieto kurzy tú výhodu, že ich organizovanie dáva možnosť osobne sa stretnúť a spoznať mnoho pracovníkov ústredných bánk zo všetkých zúčastnených krajín, pričom v mojom prípade šlo o štáty počínajúc bývalým východným Nemeckom a končiac Bulharskom či Estónskom. No, a samozrejme, zo samotnej Veľkej Británie.

A keďže som ako poradca viceguvernéra NBS, povereného jej riadením, denne v styku so zahraničnými bankami, majú osobné kontakty v mojej práci nezapustiteľné miesto.

Za rozhovor i návštevu v redakcii ďakuje: **Mgr. Soňa Babincová**

Cenný papier – nástroj kapitálového trhu

Ing. Štefan Tóth, Victoria Security Printing, a.s.

Rozhodujúcou súčasťou finančného trhu je kapitálový trh, ktorého hlavná úloha spočíva vo

financovaní investícií, aktivizácii finančných prostriedkov najmä na základe obchodovateľných cenných papierov. Týmto sa stávajú cenné papiere významným nástrojom kapitálového trhu a plnia nezastupiteľnú funkciu pre jeho efektívne fungovanie. Do zákulisia výroby cenných papierov nás pozval hosť redakcie Ing. Štefan Tóth, zástupca prvej privátnej tlačiarne cenín Victoria Security Printing, a. s., v Bratislave. Obecne možno klasifikovať cenné papiere ako doklad, ktorý bol vydaný protihodnotou za poskyt-

nuté finančné prípadne kapitálové plnenie. Rozvinutý kapitálový trh rozlišuje široké spektrum cenných papierov uplatňujúcich sa pri rôznych finančných operáciách, ktoré však majú spoločné to, že pokiaľ ide o cenný papier v materializovanej podobe musí byť vybavený určitými ochrannými prvkami. Množstvo a kvalita ochranných prvkov, ktorými je cenný papier chránený pred možnou falzifikáciou, závisí od dôležitosti cenného papiera a spôsobu jeho emisie. Inú ochranu si vyžaduje hromadne vydávaná účasť a iná individuálna zmenka.

Pretože aktivizovaný kapitálový trh Slovenska má záujem na konvergovaní s Európskym a následne svetovým kapitálovým trhom, musí i atribúty javovej podoby týchto trhov akceptovať v ich osvedčených a zaužívaných podobách a nástroje vlastného kapitálo-

vého trhu využívať na totožnej kvalitatívnej úrovni, vrátane ich technických náležitostí a ochrany. Značná časť pracovníkov prichádzajúcich do styku s operáciami na kapitálovom trhu prostredníctvom cenných papierov má o ich náležitostiach a povinných ochranných prvkoch iba neúplné, prípadne nepresné vedomosti, čo je dôsledok predchádzajúceho režimu, ktorého ekonomické videnie kapitálového trhu sa pohybovalo v iných dimenziách.

Pod **ochrannými prvkami** cenného papiera rozumieme technické opatrenia, ktoré uplatnila špecializovaná tlačiareň cenín v súlade s príslušnými medzinárodnými a národnými normami, zákonmi a vykonávacími predpismi k nim a želaním emitenta. Ich úlohou je zabezpečiť cenný papier pred jeho možným zneužitím a vylúčiť, prípadne v maximálnej možnej miere sťažiť jeho falzifikáciu.

1. Ceninový papier

Nostrifikovaná tlačiareň cenných papierov používa pre tlač cenín výhradne vlastný ceninový papier, ktorý nesmie byť dosiahnuteľný vo voľnom predaji. Papier musí byť bezdrevný, nebielený s minimálnym 50% podielom bavlny s kvalitnou priebežnou prípadne lokálnou vodotlačou (negatívna, pozitívna, stupňovitá). Kresba vodotlače musí byť zreteľne viditeľná i na kupónoch. V prípade zvláštnej požiadavky môže byť použitý ceninový papier s vodotlačou vyrobenou len pre príslušného emitenta. Okrem vodotlače môže byť papier vybavený ďalšou ochranou, napr. svietiacimi vláknami. Z ďalších mechanických vlastností papiera uvádzame: minimálna hmotnosť 100 g/m², počet dvojhýbov priemerne 150, pozdĺžna tržná dĺžka 5000 m a priečna 2500 m. Spotreba ceninového papiera sa prísne sleduje podľa jednotlivých zákaziek a uzavrie protokolárnym zápisom.

2. Ceninové farby

Pre tlač cenných papierov sa používajú špeciálne atestované formy, ktoré musia vyhovovať medzinárodnej norme ISQ 1831. Testuje sa ich stálosť, schopnosť udržať pôvodný farebný odtieň pri pôsobení rôznych prostredí, príľnavosť, nasiakavosť...

Pri výrobe celého nákladu sa používajú rovnaké, presne označené suroviny a farebné výťažky. Počas platnosti cenného papiera musí tlačiareň uschovávať a pred zneužitím zabezpečiť jeho farebnú škálu.

3. Tlačové techniky a kvalita tlače

Ochranu pred falzifikáciou zabezpečuje kombinácia rôznych tlačových techník použitých pri tlači cenného papiera. Jednou z tlačových techník použitých pri tlači cenných papierov obchodovateľných na medzinárodných burzách cenných papierov musí byť liniová hĺbkotlač. Vzhľadom k tomu, že ceninové tlačiarne na Slovensku nemajú k dispozícii vybavenie na zvládnutie tejto tlačiarenskej techniky je použitie liniovej hĺbkotlače na cenných papieroch obchodovateľných na domácom kapitálovom trhu iba odporúčané. Realizovaná liniová hĺbkotlač musí byť technicky dokonalá. Musí vykazovať výraznú ostrosť čiar a gradovaný nános farieb, viditeľný a zreteľný reliéf. V prípade, že niektorý z detailov obrazca bude realizovaný sľopotlačou, musí svojim tvarom a veľkosťou zreteľne vystupovať. Ďalšou z odporúčených tlačových techník je

mokrý, prípadne suchý ofset kombinovaný s knihtlačou.

Technická a farebná realizácia tlače cenných papierov musí byť taká, aby bola ľahko oddeliteľná fotografickým farebným výťažkom alebo inými reprodukčnými technikami. Ochranným prvkom sú špeciálne podtlače a minimálne dva gilošové prvky, pričom jeden z gilošových prvkov môže byť použitý ako ochranná podtlač. Pod gilošou sa rozumie obrazec jemných čiar usporiadaný do individuálnej zreteľnej kresby. Giloše, ktoré majú na krížení čiar alebo v miestach veľkej hustoty čiar nečistoty, škvrny, prerušované línie a ďalšie nedostatky sú neprípustné, rovnako ako chyby vzniknuté v dôsledku poškodenia tlačových dosák. Ochranná podtlač a gilošové prvky musia pokrývať väčšiu časť plochy pláštka cenného papiera. Sú vytlačené navzájom rozlíšiteľnými farbami. Gilošový prvok, ochranná podtlač, prípadne nie-

ktorý obrazec musí prechádzať prostredníctvom irisovej tlačie do farby iného odtieňa.

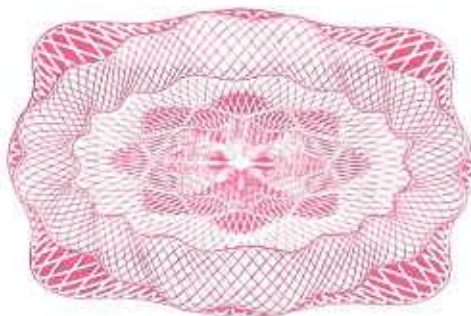
4. Grafická úprava cenných papierov

Tlačiareň zodpovedá za to, že cenné papiere rôznych emitentov sa výrazným spôsobom rozlišujú svojou grafickou úpravou, orámovaním ochrannou podtlačou, gilošovými prvkami, druhmi písma a pod. Pri emitovaní rôznych nominálnych hodnôt z jednej emisie sa každá hodnota vydáva v zreteľne odlišiteľnej farebnej mutácii pri rovnakom grafickom návrhu. V prípade, že rôzne emisie jedného emitenta vytlačia rôzne tlačiarne cenných papierov, musí sa grafická úprava cenných papierov jednotlivých emisií výrazným spôsobom odlišovať, aby

nemohlo prísť k ich zámene, prípadne považované za napodobeninu.

5. Umiestnenie povinných údajov na plášti, kupóne a talóne cenného papiera

Povinné náležitosti vytlačené na plášti cenného papiera sú uvedené v Obchodnom zákonníku č. 513/1991 Zb. v Zákone č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch a v Zákone č. 191/1950 Zb. o zmenkách a šekoch. Ak je cenný papier vytlačený s cudzojazyčným textom, musí byť totožný text vytlačený i v slovenskom jazyku. Súčasťou povinných náležitostí plášťa, kupónu a talónu cenného papiera je optický identifikačný riadok, vytlačený v bielom pruhu bez podtlače. V prípade, že je zadná strana plášťa alebo kupónového archu potlačená, musí byť tlač vyko-

Jedna z krásnych giloší

naná svetlou farbou a nesmie zasahovať do miest, kde je na prednej strane umiestnený optický identifikačný riadok. Tlač údajov do identifikačného riadku musí rešpektovať medzinárodné normy ISO 1073/II pre typ písma a ISO 1831 Špecifikácia tlačie pre optické čítanie znakov. Celkový počet pozícií vrátane prázdnych je 37 v takomto usporiadaní:

pole	údaj	počet pozícií
	prázdna pozícia	2
1. pole	poradové číslo kupónu	2
	prázdna pozícia	1
2. pole	nominálna hodnota cenného papiera	7
	prázdna pozícia	1
3. pole	ISIN	12
	prázdna pozícia	1
4. pole	označenie série	2
	prázdna pozícia	1
5. pole	poradové číslo cenného papiera	6
	prázdna pozícia	2

Vykonávacie predpisy k zákonu o cenných papieroch určujú presné umiestnenie optického identifikačného riadku na plášti, kupóne a talóne cenného papiera. Číslovanie kupónov začína v pravom dolnom rohu kupónového archu a postupuje tak, že posledný použiteľný kupón je umiestnený vždy v ľavom hornom rohu kupónového archu. Na plášti, na každom jednotlivom kupóne a na talóne je v spodnom nepotlačenom okraji uvádzaný názov alebo skratka tlačiarne, ktorá cenný papier vytlačila. Plášť cenného papiera má rozmer 297x210 mm, t. j. formát A4 na výšku alebo šírku, prípadne rozmer 148x210 mm, formát A5 na šírku. Veľkosť kupónového archu závisí na celkovom počte kupónov a jeho formát je daný násobkom šírky kupónu (297x105 mm, 297x210, 297x315 mm, atď.). Kupónový arch môže byť v sútlaci s plášťom akcie prípadne tvoriť samostatný list vložený do plášťa. Plášť cenného pa-

piera nesmie byť prekladaný ani iným spôsobom narušená jeho celistvosť.

Okrem týchto aktívnych prvkov ochrany cenného papiera musí tlačiareň cenných papierov vyhovieť náročnému kritériám na zabezpečenie pasívnej ochrany tlače cenných papierov. Prísne prevádzkové predpisy pre technologickú a pracovnú disciplínu, podmienajúce udelenie nostrifikácie na tlač cenných papierov, musia zohľadňovať opatrenia spoľahlivosti zabráňujúce zneužitiu hotových výrobkov, nátlakov, polotovarov, vstupných materiálov a pomôcok ako v priebehu tlače tak i po ukončení zákazky.

Ako z uvedeného vyplýva, tlač cenného papiera vyžaduje zvládnutie mimoriadne náročných technologických postupov v oblasti polygrafických prác, špeciálne materiály, špičkovú techniku a jej majstrovské ovládanie. Zároveň znamená permanentný zápas s rizikom rôznych foriem falšovania na najmodernejších kopírovacích strojoch. Pre uspokojenie vzrastajúceho záujmu o vytlačenie cenného papiera bola v roku 1991 založená prvá súkromná tlačiareň cenín **Victoria Security printing, a. s.** Tlačiareň dostala nostrifikáciu v tom čase Štátnej banky československej pre tlač cenných papierov, ktorá je zárukou toho, že budú dodržané náročné technické kritériá a ochrany zákazníkov pred zneužitím ich cenných papierov. Vybavená je najmodernejšou tlačiarenskou technikou a zariadeniami pre design, giloše, litografiu, fotografiu a pre dokončovacie operácie dovezené zo SRN, Rakúska, Holandska. Zamestnáva špecialistov, odborníkov s dlhoročnou praxou v oblasti výroby cenín. Vlastné know-how sa opiera hlavne o znalosti v oblasti vypracovania designu cenných papierov, ochrany pred falšovaním a tiež o spoluprácu s renomovanými zahraničnými firmami, pokiaľ ide o dodávky špeciálnych materiálov a zariadení. Tlačiareň ponúka komplexné služby výroby cenného papiera, to znamená od konzultačnej a poradenskej činnosti so zákazníkom cez zhotovenie grafického návrhu, tlač, dodanie na miesto určenia a deponovanie v ceninových trezoroch. Pri vypracovaní grafického návrhu cenného papiera zohľadňuje špeciálne požiadavky emitenta. Cenné papiere zhotovuje na úrovni, ktorá zodpovedá nielen požiadavkám obchodovateľnosti na ceninových burzách Slovenska a Česka, ale aj podmienkach medzinárodnej asociácie vydavateľov cenných papierov pre obchodova-

teľnosť na burzách v zahraničí. V spolupráci s United States Banknote Corporation zabezpečuje pre zákazníkov i exkluzivitu v oblasti liniovej hĺbkotlače. Vo svojom výrobnom programe poskytuje výrobu a tlač všetkých druhov cenín vyskytujúcich sa na súčasnom kapitálovom trhu, akcie obligácie, podielové listy, vkladové a depozitné certifikáty, zmenky, rôzne druhy šekov, vkladné knižky. Pre svojich obchodných partnerov ponúka ďalej tlač špeciálnych tlačovín ako sú rôzne lósy, poukážky, vstupenky, cestovné lístky, certifikáty o odbornej spôsobilosti, preukazy a ďalšie tlačoviny vyžadujúce aspoň minimálny stupeň ochrany. Ako výhradný zástupca U. S. B. Holography zabezpečuje možnosť ochrany cenného papiera najmodernejším prvkom ochrany, autorským hologramom. Pre komerčné použitie ponúka široký výber hologramov použiteľných pre reklamu a propagáciu prípadne použiteľných ako firemná značka a známka kvality. Prednosťou tlačiarne je komplexnosť v ponúkaných službách, prijateľné cenové relácie, solídne a korektné partnerské vzťahy.

O dobrom mene spoločnosti a kvalite poskytovaných služieb svedčí skutočnosť, že v súčasnosti zastáva prvé miesto medzi tlačiarňami bývalej ČSFR. Vysoké ocenenie sa tlačiarňi dostalo v októbri 1992, kedy sa zúčastnila na medzinárodnej konferencii konanej v Taliansku k výrobe cenín (International High Security Printer Conference). Na tomto rokovaní sa zúčastnili všetky renomované tlačiarne cenín, papierne ceninových papierov, výrobcovia špeciálnych strojov a zariadení z celého sveta. Z Česko-slovenska sa tejto konferencie zúčastnila iba táto tlačiareň. Prezentácia VSP, a.s., na tejto konferencii získala medzinárodné uznanie v oblasti výroby cenných papierov a ďalšie otvorené možnosti v získavaní najnovších poznatkov z oblasti ochrany cenín pred falšovaním a špeciálnych druhov materiálov pre iné tlačiarne bežne nedostupné. V prípade Vášho záujmu o ponúkané služby kontaktuje obchodné zastúpenie Victoria Security Printing, a. s., Priemyselná ul. 6, 824 94 Bratislava, tel. 211 504, 211 520, fax: 21 527.

Čo sú dlhopisy a čo obligácie

Ing. Božena Hrvoľová, CSc., Ekonomická univerzita

Vychádzajúc zo Zákona č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch možno **dlhopis** definovať ako „cenný papier, s ktorým je spojené právo majiteľa požadovať splácanie dlžnej sumy v nominálnych hodnotách a vyplácanie výnosov z nej k určitému dátumu a povinnosť osoby oprávnenej vydávať dlhopisy (emitenta) tieto záväzky splniť“.

V literatúre a bežnej praxi často dochádza k stotožňovaniu kategórie dlhopisu a obligácie. Obligácia je síce najrozšírenejšou formou dlhopisu, ale je to užší pojem ako dlhopis. Hromadne vydávané dlhopisy okrem formy obligácie môžu mať i formu pokladničnej poukážky, ktorú vydáva štát na krytie krátkodobého deficitu štátneho rozpočtu a hypotekárneho záložného listu.¹⁾

Za dlžobný úpis možno považovať i zmenku. Je to však dlžobný úpis vystavený zvlášť pre každý jednotlivý prípad pôžičky.²⁾

K záveru, že dlhopisy zahŕňujú pokladničné poukážky, hypotekárne záložné listy a obligácie nás vedie i definovanie jednotlivých druhov dlhopisov v Zákone č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch, ktorý hovorí o hypotekárnych záložných listoch, štátnych dlhopisoch, komunálnych obligáciách a zamestnaneckých obligáciách.

Z pojmu štátny dlhopis vyplýva, že môže ísť o cenný papier s rôznou dobou splatnosti – krátkodobý cenný papier (štátna pokladničná poukážka) a dlhodobý cenný papier (štátna obligácia).

Okrem toho podľa § 4, odst. 2 Zákona č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch sa za dlhopisy považujú všetky listiny potvrdzujúce uloženie peňažných prostriedkov, napr. vkladové listy, vkladové certifikáty a pod.

Obligácie sú cenné papiere, v ktorých sa dlžník (emitent) zaväzuje, že v stanovenej dobe splatí nominálnu hodnotu obligácie (naraz alebo po častiach) a že v stanovenej dobe bude vyplácať ročný alebo polročný úrok, prípadne iné platby (napr. prémie, zlosovatelné výhry a pod.).

Ak však dlhopis sľubuje len pravidelné zúčtenie nominálnej čiastky, nie jej splatenie v určitých lehotách ako pri obligácii, ide o **večnú rentu** alebo **konsolu**. Konsoly spravidla vydáva štát za účelom vojnových pôžičiek alebo za účelom konsolidácie štátneho dlhu, t. j. prevodu prechodného štátneho dlhu na trvalý. Investor takýto cenný papier kúpi kvôli nároku na opakujúci sa ročný príjem na nekonečne dlhú dobu. Súkromný sektor tento typ cenných papierov nevydáva.

Obligácie sú dlhopisy obvykle s dlhšou dobou splatnosti, emitované s cieľom získať peňažné prostriedky na dlhšie obdobie a s istotou, že veriteľ neskôr od svojho rozhodnutia neodstúpi. V súčasnosti prevládajú pôžičky so splatnosťou do 15 rokov. Predtým boli obligácie emitované so splatnosťou až 30–40 i viac rokov. Vysoké riziko plynúce z inflácie a zmien úrokovej miery neumožňuje v dnešnej dobe takéto dlhodobé obligácie umiestniť na kapitálovom trhu.

Emitentom obligácií môžu byť rôzne subjekty, napríklad štát, krajina (v prípade krajinského usporiadania štátu), mesto, obec tieto obligácie sú označované ako štátne, krajinské, komunálne a pod.); ďalej banky (vydávajú bankové obligácie,

ale i osobitné druhy obligácií, ktorých predajom získavajú prostriedky na poskytovanie pôžičiek určitého typu – napr. komunálne, stavebné, poľnohospodárske, melioračné obligácie, ktoré sú spravidla zaistené nehnuteľnosťou); a súkromné podniky v priemysle, obchode atď.; obligácie vydávajú i akciové a holdingové spoločnosti. Okrem toho existujú i zamestnanecké obligácie, ktoré vydávajú emitenti výlučne pre pracovníkov, ktorí sú u nich v pracovnom pomere.

Ako finanční sprostredkovatelia emisií obligácií obvykle fungujú banky.

Obligácie môžu byť vydané **bez záruky a so zárukou**.

Obligácie bez záruky garantujú iba emitenti. Tieto obligácie vydávajú iba firmy s dobrou povestou a vyrovnanou finančnou situáciou.

V prípade emisií obligácií so zárukou existujú dva spôsoby ručenia a splácania obligácií:

1. majetkom emitenta (pozemky, domy, podniky, prípadne cenné papiere a hotovosti),
2. prostredníctvom garancií štátnych inštitúcií alebo organizácií. Obligácie zabezpečené štátom sa nazývajú prvotriedne cenné papiere.

Celková suma pôžičky je obvykle rozdelená na niekoľko častí (tzv. tranš) o rôznej nominálnej hodnote.

Pred emisiou obligácií býva pevne stanovená výška splátok, úrokov a ďalších odmien i termíny (začiatok, poradie a koniec) výplaty splátok, úrokov a ďalších odmien.

Obligácie môžu znieť na meno i na majiteľa (Zákon č. 530/1990 Zb. O dlhopisoch používa formuláciu na doručiteľa). Prevod obligácií znejúcich na majiteľa (doručiteľa) sa uskutočňuje iba odovzdaním, takže každý majiteľ je oprávnený požadovať od emitenta splnenie záväzkov. Prevod práv z obligácií na meno sa uskutočňuje cesiou (prevodom), ktoré sa obvykle vyznačuje na samom cennom papieri. V niektorých krajinách sa takéto obligácie označujú ako rektapapiere. U nás sú obligácie znejúce na meno prevoditeľné rubopisom. Emitent má tiež právo obmedziť alebo zakázať prevoditeľnosť obligácií na meno. Musí to však v texte obligácie vyslovene uviesť.

O prevode rubopisom platia ustanovenia osobitného predpisu.³⁾

Práva z obligácie prechádzajú na dedičov, pokiaľ nie je stanovené inak a premlčujú sa po uplynutí desiatich rokov od ich splatnosti.

V súčasnosti prevládajú obligácie na majiteľa (doručiteľa). **Emisia obligácií** vo väčšine štátov s vyspelým kapitálovým trhom **podlieha regulácii finančných orgánov**, t. j. pri každej emisii je nutné požiadať o povolenie, ktoré musí byť doložené predpísanými dokumentami, medzi ktorými k najdôležitejším patrí prospekt. Dôvodom pre štátnu reguláciu, ktorá je v rôznych štátoch zverená rôznym orgánom, obvykle ministerstvu financií alebo komisiám pre cenné papiere, je nutnosť zabezpečiť na jednej strane potrebnú ochranu investora a na druhej strane zabezpečiť taký vývoj na finančnom trhu, ktorý bude v súlade s hospodárskou, hlavne finančnou, rozpočtovou a menovou politikou štátu.

V prípade zamietnutia žiadosti o emisii obligácií sú

príslušné orgány povinné oznámiť dôvody odmietnutia. Z hľadiska ochrany investora môže byť dôvodom zamietnutia nedostatočná záruka zabezpečenia návratnosti požadovanej emisie a pod.; alebo v čase uskutočňovania reštriktívnej finančnej politiky štátom nie je žiadúce rozširovanie úverovej expanzie emisíou dlhopisov atď.

Obligácie môžu byť emitované buď v tradičnej **forme – vo forme tzv. fyzických, listinných**, reálne existujúcich **cenných papierov** alebo v **dematerializovanej forme** – vedené v účtovných zápisoch ukladných do pamäte počítača. (U nás sú zákonom umožnené obidve formy obligácií.) V druhom prípade majiteľ dostane do rúk iba potvrdenie o vlastníctve. Všetky zmeny vlastníctva spojené s predajom obligácie, darovaním alebo dedením sa uskutočňujú v registri, ktorý môže súčasne plniť i funkciu depozitára a správcu cenných papierov.

Obligácie emitované vo forme fyzického cenného papiera sa skladajú z dvoch častí:

- a) **z pláštá** – vlastného dlžobného úpisu,
- b) **z kupónového hárku s talónom**.

Aby sa listina stala cenným papierom, musí mať určité náležitosti, ktoré sú spravidla stanovené tým-ktorým štátom. Na Slovensku i v Česku vymedzuje Zákon č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch tieto **náležitosti pláštá**:

- a) označenie emitenta (názov alebo meno a sídlo alebo bydlisko emitenta),
- b) názov dlhopisu a jeho číselné označenie (poradové číslo, pokiaľ bude viac sérií aj označenie sérií),
- c) nominálnu hodnotu dlhopisu, a to:
 - ca) v slovenskej mene najmenej jeden tisíc korún a vyššie hodnoty vždy v celých tisícoch korún alebo
 - cb) v cudzej mene, pokiaľ je dlhopis vydaný v cudzej mene,
- d) spôsob určenia výnosu,
- e) vyhlásenie emitenta, že dlhuje nominálnu hodnotu dlhopisu jeho majiteľom,
- f) záväzok emitenta splatiť nominálnu hodnotu dlhopisu v určitom termíne alebo termínoch, vyplácať výnos dlhopisu v ustanovených termínoch, spôsob týchto výplat a určenie platobného miesta,
- g) pri dlhopisoch znejúcich na meno aj meno prvého majiteľa,
- h) dátum vydania dlhopisov a odtlačok podpisov predstaviteľov emitenta,
- i) údaj o rozhodnutí príslušného ministerstva financií o povolení emisie dlhopisov, s výnimkou prípadov, keď sa povolenie nevyžaduje.

Text môže obsahovať i ďalšie vymedzenie práv a povinností. Pri neprevoditeľných obligáciách znejúcich na meno musí byť v texte obligácií a v podmienkach emisie uvedené ako bude emitent postupovať v prípade úmrtia ich majiteľa.

Kupónový hárok obsahuje spravidla dva kupóny pre každý rok trvania pôžičky (úroky sa zvyčajne vyplácajú polročne alebo ročne). Kupón oprávňuje majiteľa k tomu, aby mu bol vyplácaný úrok. Pri vyplácaní úroku sa kupón odtrhne a ponecháva si ho ten, kto úrok vyplatil – obvykle je to banka.

Talón (obnovovací list) slúži na vyzdvihnutie nového kupónového hárku potom, čo sa vyčerpali kupóny starého hárku. Talón je legitimačný listok – nie je cenným papierom.

V poslednom období sa v niektorých krajinách (napr. USA) obligácie vydávajú bez kupónového hárku. Emitenti evidujú vlastníkov týchto cenných papierov a dôchodky im posielajú na ich bankové účty. Tento typ obligácií sa nazýva registrované obligácie (registered bonds).

Obligácie môžu byť tiež zlosovateľné. Súčasťou premiových dlžobných úpisov (losov) je i výherný list.

Každá obligácia má svoju **splatnosť** (dospelosť, zrelosť,

anglicky maturity). Pod splatnosťou sa rozumie deň, kedy je splatená posledná časť dlžobnej čiastky vrátane úrokov a iných odmien. Dátumom splatnosti končí život obligácie.

Nominálna hodnota sa môže splácať buď:

1. **jednorazovo** – po uplynutí stanovenej lehoty,
2. **po častiach** (v splátkach), pričom splátky môžu byť rovnomerné alebo nerovnomerné.

Splatnosť (umorovanie) obligácie nezačína spravidla hneď po jej vydaní, ale zvyčajne až po uplynutí určitej doby (2–3 rokov).

V súčasných podmienkach si emitenti vyhradzujú i právo vypovedať pôžičku, takže ju môžu splatiť predčasne. Je to pre nich výhodné v prípade poklesu úrokovej miery. Môže sa tým vyhnúť plateniu vyššieho úroku stanoveného podľa pôvodnej úrokovej miery.

Výnos z obligácií môže byť stanovený rôznym spôsobom. Zákon č. 530/1990 Zb. o dlhopisoch stanovuje päť možností (prípadne ich kumuláciu):

- pevnou úrokovou sadzbou,
- pevnou úrokovou sadzbou a podielom na zisku,
- rozdielom medzi nominálnou hodnotou obligácie a jej nižším emisným kurzom,
- zlosovateľnou premiou alebo premiou v závislosti na lehote splatnosti obligácie,
- pohyblivou úrokovou sadzbou, napríklad vývojom devízových kurzov v závislosti na pohybe úrokových sadzieb, či kurzov na finančnom trhu,
- kombináciou uvedených spôsobov.

Obligácie možno členiť z rôznych hľadísk – napr. na **základné** a **prioritné**. Prioritné obligácie sú dlhopisy s určitými prednostnými právami pre veriteľa. Ide najmä o prednostný nárok pri likvidácii spoločnosti, výhodnejší úrok než pri základných obligáciách a pod.

V súvislosti s medzinárodným finančným trhom sa stretávame so **zahraničnými** a **medzinárodnými** obligáciami.⁴⁾

Zahraničné obligácie – je súhrnný názov pre rôzne formy dlhopisov, najmä strednodobých a dlhodobých (t. j. so splatnosťou nad jeden rok). Sú to spravidla obchodovateľné dlhopisy, ktoré sú vydávané (upisované, emitované) na jednom finančnom trhu v zahraničí.

Medzinárodné obligácie sú takou formou dlhopisov, ktoré sú na rozdiel od zahraničných obligácií súčasne upisované a predávané na niekoľkých trhoch v zahraničí, a to spravidla medzinárodným konzorciom (syndikátom) bánk, ktoré sa svojou činnosťou zameriavajú na zahraničné a medzinárodné úverové operácie.

Medzinárodné obligácie ponúkané na euromenovom trhu sa nazývajú **euroobligácie**.

V poslednom období sa na kapitálových trhoch vyspелých krajín objavili rôzne nové druhy obligácií. Ich vznik bol vyvolaný značným kolísaním úrokovej miery na začiatku 80-tych rokov a v dôsledku toho snáh investorov obmedziť niektoré druhy rizík, prípadne zabezpečiť si určité zvýhodnenia týkajúce sa výšky úrokov, daňových povinností a pod.

K hlavným nástrojom na trhu obligácií možno v súčasnosti zahrnúť:⁶⁾

a) **obligácie s pevnou úrokovou sadzbou** – sú klasickou a najčastejšou formou získavania kapitálu. Pri tomto druhu obligácií je čiastka vyplácaná na každý kupón vždy rovnaká a je dopredu stanovená v čase emisie spolu s dobou splatnosti a spôsobom umorenia. Pre investora sú tieto obligácie výhodné v normálnych, neinflačných obdobiach a v prípade poklesu úrokovej miery. Pre emitenta naopak – sú výhodné v inflačných podmienkach a v prípade rastu úrokovej miery;

b) **obligácie s pohyblivou úrokovou sadzbou** – sú spravidla označované skratkou FRN (Floating rate notes). Pohyblivá úroková sadzba sa pri nich uplatňuje nielen kvôli inflácii,

ale i v závislosti na úspešnosti zisku emitenta. V podmienkach emisie týchto obligácií sa nestanovuje presná úroková sadzba, ale len spôsob a podmienky, ktoré budú určovať zmenu úroku z obdobia na obdobie. Zmena veľkosti úroku sa musí viazať len na takú veličinu, ktorá je objektívna a jej výpočet nesmie závisieť na vplyve emitenta. Takouto veličinou je napríklad diskontná sadzba alebo miera inflácie a pod. Na medzinárodných finančných trhoch najznámejšou diskontnou sadzbou, na ktorú sa viaže pohyblivý úrok medzinárodne obchodovateľných obligácií je tzv. LIBOR (London Interbank Offered Rate).

Existujú rôzne varianty FRN, napríklad:

– minimax FRN – vymedzuje dolnú a hornú hranicu kolísania pohyblivých úrokových sadzieb,

FRN obmedzujúce iba najnižšiu dolnú úrokovú sadzbu (floor) alebo najvyššiu dohodnutú úrokovú sadzbu (cap),

– obligácie s inverzným pohybom úrokovej sadzby. Ak napr. LIBOR stúpa, splatný úrok klesá a naopak,

– obligácie, u ktorých je úroková sadzba upravená každý mesiac (spravidla podľa trojmesačného priemeru),

– obligácie s povinnou amortizáciou. Sú priebežne umorované; spolu s výplatom úroku je splácaná časť vypožičaného kapitálu,

– obligácie s odkladom vyplácania úroku. Úrok sa vypláca až po určitej dobe, avšak vo vyšších čiastkach,

– obligácie s poistkou proti poklesu úrokovej miery atď.;

c) **hybridné obligácie** – kombinujú pevnú a pohyblivú úrokovú mieru, prípadne dopĺňajú pevnú alebo pohyblivú úrokovú mieru dodatočnými prémiami alebo podielom na zisku;

c) **naturálne obligácie** – sú zvláštnym druhom obligácií, ktoré oprávňujú majiteľa k prednostnému nákupu nedostatkového tovaru alebo služieb (automobilu, zavedenia telefónu a pod.);

e) **obligácie s nulovým kupónom** (tzv. zero bonds) nepriťahujú úrok, ale sú emitované s diskontom – pod nominálnu hodnotu. Nominálna hodnota je v čase zrelosti obligácie vyplatená celá. Počiatočný diskont je tým väčší, čím dlhšia je doba splatnosti obligácie. Tieto obligácie sa prvýkrát objavili v USA v roku 1981;

f) **indexované obligácie** – zachovávajú si podstatné prvky klasických obligácií, uplatňuje sa však u nich zásada indexácie, t. j. chráni majiteľa pred infláciou. Výška úroku a splátok závisí na pohyboch menových kurzov, úrokovej miery, na cenách tovarov alebo na indexoch;

g) **vymeniteľné obligácie** (convertible bonds) – sú osobitným druhom cenného papiera. Emitent v nich môže stanoviť pevné podmienky, za ktorých majú majitelia obligácií právo vymeniť ich za iný druh obligácie alebo akcie;

h) **obligácie s čiastočným úpisom** – splátkové obligácie (partly paid bonds) sa od klasických obligácií odlišujú tým, že v čase emisie kupujúci nemusí zaplatiť naraz celú nominálnu hodnotu, ale môže ju uhradzovať postupne v splátkach. Nárok na úrok vzniká tiež postupne, vždy zaplacením príslušnej splátky. Plnú výšku úroku dosiahne majiteľ obligácie až po zaplatení celej nominálnej hodnoty;

i) **obligácie, ktoré umožňujú predĺženie** (extendable bonds) alebo **skrátene** (retractable bonds) **ich splatnosti, pričom** emitent má právo upraviť úrokovú mieru. Pri niektorých obligáciách je aj možnosť skoršieho vypovedania zo strany vlastníka i emitenta;

j) **obligácie s warrantami** – poskytujú uinvestorovi právo na kúpu ďalších obligácií tej istej alebo novej emisie. Právo k ďalšiemu nákupu (warrant) je samostatne obchodovateľné;

k) **opčné obligácie** – majú rôzne formy, napr. obligácie s opciou konverzie, obligácie s predajnou opciou atď. Opcia z lat. právo voľby sa veľmi často oddeľuje od obligácie a táto

použítka sa stáva sama osebe predmetom kúpy a predaja;

l) **obligácie s vysokým výnosom** (obligácie nízkej kvality) sa rozšírili v USA a boli emitované spoločnosťami s nízkou úverovou spoľahlivosťou. Dostali názov „Junk Bonds“. Záujem o ich využitie v Európe bol veľmi nízky.

Z hľadiska majiteľa obligácie je dôležitým ukazovateľom rendita (miera zúčtenia obligácií).

Rendita (R), ktorá sa vzťahuje na 100 jednotiek nominálnej hodnoty sa vyjadruje v percentách za rok. Základný vzorec je:

$$R = \frac{p \times N}{K}$$

kde p je nominálna úroková sadzba,

N je nominálna hodnota (100),

K je kurz obligácie.

V praxi sa rendita vypočítava najmenej na dve desatinné miesta; 100 bodov znamená východiskovú úroveň.

Reálna rendita je rendita očistená o vplyv inflácie (napríklad, ak je rendita 10% a inflácia 4%, potom reálna rendita je 6%).

V prípade, že majiteľ obligácie potrebuje hotovosť pred lehotou splatnosti, môže ju použiť pri získaní lombardného úveru alebo ju prediť na sekundárnom kapitálovom trhu za trhovú cenu – kurz obligácie.

Rozlišujeme medzi emisným kurzom – kurzom na primárnom trhu a kurzom na sekundárnom trhu.

O tzv. **emisnom kurze** hovoríme na začiatku emisie v prípade, ak sa predajná cena obligácie nerovná jej nominálnej hodnote. Emisný kurz môže byť stanovený priamo určitou sumou peňazí alebo v percentách z nominálnej hodnoty (napr. 110% nominálnej hodnoty alebo 10% diskontu z nominálnej hodnoty). Dôvody takéhoto postupu sú rôzne. Vyplyvajú zo zvláštností rôznych druhov obligácií a zo záujmov investorov o určitý konkrétny druh.

Kurz obligácie na sekundárnom trhu sa vytvára na základe ponuky a dopytu. Na ich vzťah vplyva množstvo faktorov. K najdôležitejším patrí blízkosť výplaty úroku, splátok a pod.

1) Pozri podrobnejšie v Československých bankách č. 24/1992.

2) Zmenku upravuje Zákon č. 191/1950 Zb. zmenkový a šekový.

3) Zákon č. 151/1950 Zb. zmenkový a šekový.

4) Na základe určenia MMF medzinárodné obligácie (international bond), euroobligácie (eurobonds) a zahraničné obligácie (foreign bonds) sa vzťahujú k cenným papierom, umiestneným na inom, trhu, než je trh emitujúcej krajiny.

5) Spracované podľa T. Tepper-M. Kápl, Peníze a Vy, Eccontax press, Praha 1991; P. Musilek-V. Bemeš, Burzy a burzovní obchody, Informatorium, Praha 1991 a ďalších prameňov.

číslo 0115476

ÚČASTINA **TATRY BANKY** na **DVESTO = 200 = KORÚN**

*na základe ktorej majiteľ tejto účastiny požíva
všetky práva, ktoré v smysle stanov a zákona
zabezpečené sú každému účastinárovi.*

Turčiansky Svätý Martin, 30 september 1920.

Martin Šulc

predseda správnej rady

Kučerák

hl. direktor

Rozširovanie peňažných služieb v centre Bratislavy

Ing. Norbert Tenczer, Všeobecná úverová banka, a. s., Bratislava-centrum

Rozširovanie bankovej siete pobočiek a expozitúr je pri jestvujúcom stave poddimenzovaného pokrytia dopytu po bankových službách jednou z hlavných úloh súčasnosti. V porovnaní s vyspelými susednými štátmi je táto poddimenzovanosť niekoľkonásobná a pôsobnosť zahraničných bánk na Slovensku je zatiaľ stále ešte skromná.

Nápor klientely v Bratislave, ale i v iných mestách len potvrdzuje skutočnosť, že každý m² získaný pre bankové služby je vzácny a pri súčasnom technickom dobudovaní informačného systému a platobného styku je nezaplatiteľným prínosom.

11. 3. 1993 slávnostne otvorila a od 15. 3. 1993 sprístupnila i naša VÚB pobočka Bratislava-centrum novorekonštruované priestory širokej klientele. Ide o priestory na Laurinskej ulici č. 10, ktoré už od ich postavenia patrili bankám, no z určitých dôvodov sa využívali na iné účely.

Z historického hľadiska treba povedať, že terajšia budova VÚB, a. s., pobočky Bratislava-centrum zohrala v bratislavskom bankovom živote významnú úlohu. Rozhodnutie o jej postavení padlo 13. júla 1922 v pražskom parlamente z iniciatívy skupiny slovenských poslancov, kedy sa rozhodlo o zriadení bratislavskej filiálky Zemskej banky v Prahe.

Zemská banka v Prahe sa rýchlo ujala vytvárať podmienky na postavenie budovy pre novú filiálku v Bratislave. Stavba sa realizovala na zakúpenom pozemku s dvoma traktami, a to do bývalej Ondrejskej ulice č. 11, neskôr Goetheho, teraz Gorkého ulice č. 7 a do Lorencovej ulice č. 12, neskôr Leningradskej, teraz Laurinskej ulice č. 10. Investičné náklady i so zariadením boli spolu 11,4 mil. Kčs. So stavbou sa začalo 19. decembra 1922 a už 29. júla 1924 v budove na bývalej Ondrejskej ulici sa slávnostne otvorila činnosť novej filiálky. V budove na Lorencovej ulici dala banka predbežne všetky priestory do prenájmu, lebo vytvorené prevádzkové priestory na Ondrejskej

ulici boli postačujúce, ba spočiatku až predimenzované pre vtedajšie potreby prevádzky.

Postupne, ako sa činnosť filiálky zväčšovala, začal sa pociťovať nedostatok pôvodnej priestorovej kapacity, v dôsledku čoho v roku 1932 Zemská banka prišla k väčším stavebným úpravám v trakte na Laurinskej ulici, v priestoroch, ktoré boli dovtedy v prenájme.

Slávnostné otvorenie nových úradných miestností svojmu účelu sa konalo dňa 22. decembra 1932 a pre styk so stránkami dňa 27. decembra 1932. Teda pred 60-timi rokmi.

Laurinská ulica bola obchodnou tepnou mesta Bratislavy a na túto sa filiálka Zemskej banky vtedy svojimi úradovňami bezprostredne napojila, a tak sa priblížila viac ku klientele.

V dôsledku štátoprávných zmien v roku 1939 novovzniknutá Slovenská hypotečná a komunálna banka od filiálky Zemskej banky prevzala činnosť a tiež odkúpila bankové budovy. Pracoviská na Laurinskej ulici používala ďalej. Neskôr, keď mala na Gorkého ulici č. 9 postavenú novú budovu s potrebnými prevádzkovými priestor-

mi, všetky svoje organizačné zložky sústredila jednak v tejto budove a v budove po Zemskej banke na Gorkého ulici č. 7. Uvoľnené priestory po bankových pracoviskách v budove na Laurinskej ulici potom až do posledného obdobia opäť využívali nájomníci.

V rámci reorganizácie peňažníctva v roku 1948 od Slovenskej hypotečnej a komunálnej banky uvedené budovy prevzala novovzniknutá Investičná banka a od nej koncom roka 1960 Štátna banka československá pre svoju pobočku Bratislava-vidiek.

V súčasnosti je v oboch budovách naša pobočka VÚB, a. s., ktorá svoju činnosť rozširuje v budove na Laurinskej ulici č. 10. Tu poskytuje komplexné služby pre obchodné organizácie a všetky právnické osoby. Taktiež zriadila príjem bezpečnostných schránok do nočného trezoru.

V tomto roku uvažujeme komplexne zrekonštruovať priestory na Gorkého ulici č. 9 (priestory bývalého TUZEX-u) a pasáž spájajúcu Gorkého ulicu č. 7 a Laurinskú ulicu č. 10. Chceme tak vytvoriť príjemné prostredie pre našich klientov, a tak prispieť k ďalšiemu zlepšeniu našich služieb.

Podnikanie vo franchisingovom reťazci

Ing. Antónia Štensová, CSc., Ekonomická univerzita

Prechod k trhovému hospodárstvu prináša zásadné zmeny v ekonomickom prostredí. Privatizačný program podporuje vznik veľkého počtu nových podnikateľských subjektov, ktoré hľadajú formy a metódy ako čo najefektívnejšie realizovať svoje podnikateľské zámery. Jednou z moderných foriem podnikania, ktorá sa v mnohých krajinách osvedčila, je franchising.

Čo je franchising?

Franchising je licenciou obchodného typu, ktorou povoľuje jeden podnikateľský subjekt druhému využívanie originálnej značky, metód alebo zvláštnych techník, poskytuje mu pomoc. Je teda metódou spolupráce medzi poskytovateľom franchisingu a tými, ktorí sú prijímateľmi franchisingu.

Podrobnejšie ozrejmujeme franchising definíciou: „Franchising je odbytový systém, prostredníctvom ktorého sa predáva tovar, služby alebo technológia. Je založený na úzkej a priebežnej spolupráci, právne a finančne samostatných podnikov – poskytovateľa a prijímateľa. Poskytovateľ franchisingu poskytuje svojim partnerom – prijímateľom právo vykonávať činnosť podľa jeho koncepcie. Toto právo zaväzuje a oprávňuje prijímateľa používať meno systému, značku tovaru, značku služieb a ostatné priemyselné, ochranné a autorské práva ako aj know-how, ekonomické a technické metódy, využívať technickú a podnikovohospodársku podporu franchisingového poskytovateľa za priamu alebo nepriamu odmenu.

Know-how znamená balík nepatentovateľných praktických poznatkov, ktoré spočívajú v osvedčených skúsenostiach poskytovateľa franchisingu a sú tajné (know-how nie je všeobecne známy alebo nie je ľahko dostupný, každá jednotlivá časť know-how musí zostať utajená a nedostupná mimo povolenia franchisingového poskytovateľa), sú dôležité (know-how obsahuje poznatky, ktoré sú pre prijímateľa franchisingu dôležité a nutné pre predaj tovaru alebo poskytovanie služieb spotrebiteľom) pre druh a spôsob obsluhy zákazníkov, pre riadenie a financovanie prevádzky, čím si prijímateľ

franchisingu zvýši konkurencieschopnosť a výkon a uľahčí preniknutie na nový trh. Vo všeobecnosti musí byť know-how dostatočne identifikovateľný, podrobne opísaný, overený aj z hľadiska znakov tajnosti a dôležitosti. Popis know-how môže byť uvedený vo franchisingovej zmluve, vo zvláštnom písomnom doklade alebo v inej vhodnej forme.

Partneri vo franchisingovom reťazci

Poskytovateľ franchisingu je samostatný subjekt, ktorý svoj osvedčený podnikateľský nápad výroby, služby, technológiu ponúka na trhu pod známym menom a značkou a poskytuje svoje know-how prijímateľovi franchisingu za odmenu.

Prijímateľ franchisingu je samostatný subjekt, ktorý chce úspešne podnikáť v spolupráci s poskytovateľom franchisingu a využívať jeho podnikateľský nápad.

Franchisingový reťazec tvoria poskytovateľ a prijímateľa franchisingu. Poskytovateľ je iniciátorom tvorby reťazca a spolu s prijímateľmi vytvárajú celok so spoločným image.

Franchisingový balík

Podmienky poskytnutia podnikateľského nápadu, povinnosti, podpora zo strany poskytovateľa tvoria franchisingový balík, ktorý zvyčajne obsahuje:

- pomoc pri zakladaní podniku prijímateľa (prieskum trhu, umiestnenie a zariadenie prevádzky, zaškolenie),
- poskytnutie práv na využívanie chránenej značky, mena poskytovateľa a s tým spojeného image,
- poskytnutie svojho know-how prostredníctvom školenia, informácií o riadení, konzultácií pre prijímateľa,
- koncepciu jednotných reklamných akcií pre celý reťazec a pomoc pre prijímateľa pri regionálnej reklame,
- pomoc prijímateľovi pri dodávkach tovaru,
- pomoc pri riadení prevádzky, vedení administratívy, účtovnej evidencie, analýze výsledkov a i.

Obsah i rozsah franchisingového balíka môže byť veľmi rozdielny v závislosti na forme franchisingu.

Formy franchisingu

Forma franchisingu vychádza z hľadiska činnosti – výroba, predaj tovaru alebo poskytovanie služieb.

Odbytový franchising je zameraný na predaj tovaru, kde partnermi môžu byť výrobca-veľkoobchodník, veľkoobchodník-maloobchodník, maloobchodník-maloobchodník. Pri **výrobovom franchisingu** je predmetom zmluvy výroba. Prijímateľ vyrába produkt podľa návodu a pokynov poskytovateľa franchisingu. Môže obsahovať aj niektoré prvky predaja produktu. Predstavuje teda spoluprácu výrobcu s výrobcou, alebo výrobcu s obchodníkom. Vo franchisingových reťazcoch zameraných na služby (**franchising služieb**) sú predmetom franchisingu špeciálne služby a ich poskytovanie, niekedy sa spájajú s predajom tovaru.

Rozvoj franchisingu

Franchising sa v súčasnosti v posledných rokoch veľmi rýchlo rozširuje. V USA, kde vznikli prvé formy franchisingových reťazcov už v druhej polovici minulého storočia, podniká na báze franchisingových zmlúv okolo 600 tisíc firiem, ktoré zamestnávajú viac ako 7 miliónov osôb. Viac ako tretina obratu v maloobchode je realizovaná vo franchisingových obchodoch.

Franchising v Európe dosahuje americké dimenzie, aj keď v jednotlivých európskych krajinách má franchising rozdielny hospodársky význam. Francúzsko so svojimi 600 franchisingovými reťazcami, 33 000 franchisingovými prijímateľmi a 14 mld FRF obratu je na prvom mieste v Európe. Rýchly rozvoj zaznamenáva franchising aj vo Veľkej Británii, Holandsku, Švajčiarsku, Taliansku, Rakúsku a hlavne v SRN, predovšetkým na území bývalej NDR, kde len za posledný rok pribudlo cca 600 nových prijímateľov franchisingu. Z krajín bývalého východného bloku sa najväčší záujem o franchising prejavil v Maďarsku, Juhoslávii, Poľsku. V Maďarsku existujú franchisingové reťazce už od roku 1972. Maďarsko má tiež vlastný (domáci) franchisingový reťazec, ktorý vznikol v roku 1984.

V súčasných ekonomických pod-

mienkach bude význam franchisingu stúpať aj v tých krajinách, kde je už známy, ale reálne možno predpokladať, že sa uplatní aj v tých krajinách, kde bol doteraz neznámy. Bude silnieť tendencia k internacionalizácii franchisingu nielen v známych reťazcoch, ale aj v menších firmách. Franchising nájde uplatnenie takmer vo všetkých oblastiach činnosti. „Mekkou“ franchisingu bude oblasť služieb, gastronómie, cestovného ruchu, hotelovej siete, obchodu.

Výhody, resp. nevýhody franchisingu

Franchising zjednocuje dva prvky, v inej forme podnikania nezlučiteľné – t. j. umožňuje každému partnerovi veľkú mieru samostatnosti a iniciatívy. Každý člen franchisingového reťazca je samostatným vlastníkom svojej firmy, podniká vo vlastnom mene a na vlastný účet, ale reťazec vystupuje na trhu ako silný celok, eliminuje nevýhody malého podniku a posilňuje výhody veľkých podnikov.

Franchising umožňuje rýchly transfer know-how, technológie, manažérskej zručnosti. Umožňuje vznik podniku „na kľúč“. Má schopnosť rýchlo pripraviť nových podnikateľov a umožniť im uplatniť sa na trhu. Poskytuje kompletný model podnikania, získavania vedomostí potrebných na vlastníctvo a riadenie podniku.

Franchising poskytuje možnosť získať alebo vybudovať dobrú značku, ktorá je pre budúce pozície na trhu veľmi dôležitá. Spotrebiteľia čoraz viac uprednostňujú značkový tovar, služby, ktoré ich odlišujú od iných a znamenajú pre nich záruku kvality.

Franchising môže byť prostriedkom na stimuláciu výroby a predaja tovaru domácej produkcie a základom organizácie pružných partnerských vzťahov v distribučnom kanáli. Franchising môže byť prostriedkom na rýchlejší vznik konkurencie na trhu. Môže byť významným zdrojom zamestnanosti, expanzia franchisingového systému sa uskutočňuje otvorením nových prevádzok, s využitím lokálnych zdrojov, ktoré ponúkajú nové zamestnania i pre mladých a ženy, čo je významné v období, keď radikálne zmeny majú za následok veľké zvýšenie nezamestnanosti.

Franchising umožňuje podnikateľom rozšíriť vzťahy s mnohými krajinami – člen medzinárodného franchisingového reťazca je automaticky v kontakte s podnikmi v ďalších krajinách.

Medzi nevýhody franchisingového systému patrí napríklad tá skutočnosť, že na poskytovateľa môže mať vplyv neúspech prijímateľa a strata dobrej povesti mena a značky, poskytovateľ nesie riziko prezradenia niektorých chránených skutočností, je to i v istom zmysle výchova budúceho konkurenta v poskytovateľovi.

Nevýhodou pre prijímateľa je nutnosť dodržiavať podnikateľskú koncepciu poskytovateľa, čo predstavuje určitú závislosť a obmedzenie samostatnosti, požiadavka podriaďovať sa kontrole poskytovateľa, platiť poplatky za vstup do reťazca a zabezpečiť priebežnú spoluprácu.

Finančné aspekty vo franchisingovom reťazci

Jednou zo základných podmienok vykonávania podnikateľskej činnosti je dostatok kapitálu a plynulý tok finančných prostriedkov. Franchisingová firma je neustále v styku s peňažnými inštitúciami. Člen franchisingového reťazca, za ktorým stojí ako garant poskytovateľ franchisingu so svojim overeným podnikateľským projektom, má všetky predpoklady stať sa serióznym zákazníkom banky.

Vo svete, v krajinách, kde sa franchising pevne etabloval, celý rad inštitúcií sa orientuje na franchisingové poradenstvo, pomoc pri financovaní a poisťovaní franchisingových podnikov. Majú osobitne rozpracovaný program služieb pre franchisingových podnikateľov. Ako príklad možno uviesť Francúzsko, kde sa vo veľkej miere angažuje vo franchisingu banková skupina Credit Lyonnais. Táto spolupracuje s takmer 120 000 franchisingovými firmami v Európe. Je to aj National Westminster Bank, ktorá okrem typických bankových služieb plní i poradenskú funkciu pre franchisingové firmy. V SRN známa poisťovňa Winterthur pripravila špeciálnu ponuku „Franchise insurance“, ktorá obsahuje kompletne poisťovacie služby pre franchisingových partnerov. Finančné inštitúcie sú tiež priamymi členmi franchisingových zväzov, napr. členom franchisingového zväzu v Rakúsku je Zentralsparkasse und Komerzialbank AG Wien a Hypo-bank Salzburg.

Na Slovensku pôsobí už niekoľko franchisingových firiem. Ich skúsenosti budú nesporne aktivizovať záujem schopných ľudí a ich podnikateľské ambície. Aj služby bánk, poisťovní, sporiteľní môžu byť dynamizujúcim prvkom rozvoja franchisingu.

Kontakty Hostia z Británie

Na podnet Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky sa uskutočnilo 16. marca 1993 rokovanie so štátnym tajomníkom Ministerstva zahraničných vecí Veľkej Británie pánom Hoggom. Ďalej boli prítomní hostia: p. Archer, osobný tajomník p. Hogga, p. Thorpa, riaditeľ sekcie pre SVE MZV VB, p. Bright, veľvyslanec Veľkej Británie v Prahe, p. Orlovský, pracovník MZV Bratislava. Za NBS sa na rokovaní zúčastnili: p. Tkáč, viceguvernér, p. Bača, osobný tajomník viceguvernéra.

Na úvod privítal hostí viceguvernér NBS p. Tkáč a vyzdvihol dobrú spoluprácu s Veľkou Britániou v oblasti pomoci NBS. Veľmi dobré skúsenosti má NBS s Know-How fondom, ktorý poskytol NBS 2 poradcov.

Hostia sa zaujímali najmä o otázky oddelenia meny, Dohody s MMF, devalvácie a postavenia NBS.

Viceguvernér NBS p. Tkáč uviedol, že oddelenie meny prebehlo veľmi pokojne, podľa jeho názoru proces oddelenia meny urýchlil aj zásah politikov.

Hostia pozitívne hodnotili činnosť banky za uplynulé obdobie a prisľúbili všestrannú podporu jej ďalšiemu rozvoju.

- psch-

Štátna mincovňa v Kremnici začala v druhej polovici apríla s razbou 1, 2 a 5 - korunákov, ako aj 50-haliernikov.

Menová odluka v Slovinsku

Nedávna menová odluka, napriek jej pokojnému priebehu, nepochybne ostane v histórii našej vlasti jedinečnou udalosťou, ktorá bude ešte dlho pútať pozornosť menových historikov a numizmatikov.

Slovinsko je jediným štátom na území bývalej Juhoslávie, ktorému sa zatiaľ darí vyhnúť nekontrolovanému vývoju udalostí. Bude iste zaujímavé porovnať, ako uskutočnili v tejto krajine menovú odluku.

Hoci podľa zákonov o samostatnosti Slovinska, ktoré vstúpili v platnosť 25. júna 1991, Banka Slovinska stanovila, že až do vypršania moratória platnosti tohto zákona ostáva menovou jednotkou na území Slovinska juhoslovanský dinár, s technickými prípravami na menové osamostatnenie začalo Slovinsko oveľa skôr. Už na jeseň 1990 Slovinská republika objednala v tlačiarňi Aero Celje tlač špeciálnych poukázok v nominálnych hodnotách 2, 5, 10, 50, 100, 200, 500 a 1000 jednotiek. Na poukážkach nebola zámerne uvedená menová jednotka, pretože v čase priprav nebolo ešte celkom isté, či tieto poukázky budú použité ako peniaze. Hodnotová skladba i počet vytlačených poukázok odpovedal vtedajšej hodnotovej skladbe juhoslovanských bankoviek. Rovnako počet kusov vytlačených nominálov bol odhadnutý podľa nominálnej hodnoty juhoslovanských bankoviek, ktoré v tom čase obiehali na území Slovinska.

Po stránke výtvarnej ide vsutku o poukázky provizórne. Na licnej strane dominuje reprodukcia fotografie zasnežených Karavaniek. Rub poukázok vyplňajú včelie plásty, ktoré symbolizujú pracovitost ako zdroj bohatstva a hodnoty meny. Na kupónovom okraji je tzv. kniežací stolec (Herzogstuhl) pri Klagenfurte postavený zo starorímskych fragmentov. Až do tretiny 16. storočia na ňom miestni vládcovia Karanathánie, do ktorej

Slovinsko patrilo, skladali prisahu v slovinskom jazyku. Podľa niektorých správ jeho zobrazenie na poukážkach, hoci jednoznačne ide o slovinskú národnú pamiatku, vyvolalo menšiu nevoľu v Rakúsku, kde sa táto pamiatka nachádza.

Hoci tlač poukázok objednal štát, Slovinská banka bola k nej prizvaná až koncom októbra 1990, pred schválením návrhov poukázok, ako poradca. Banka navrhla systém číslovania poukázok a spôsob ich uskladnenia. Tlač podliehala prísnej kontrole, chybné poukázky sa nahradzovali náhradnými s odlišnými sériami. Koncom januára 1991 bolo vytlačených 1 244 mld. poukázok v nominálnej hodnote 8,32 mld jednotiek. Koncom apríla 1991 táto suma predstavovala asi 95% nominálnej hodnoty dinárov obiehajúcich na území Slovinska. Preto pre prípad výmeny juhoslovanských bankoviek začala banka uvažovať o možnosti výmeny jednej jednotky za dva dináre tak, aby mohli byť vymenené všetky obnosy predložené na výmenu a súčasne bol zabezpečený dostatok obeživa. Zároveň bolo treba vyriešiť otázku ďalšieho obehu dinárových mincí. Podľa pripravenej hodnotovej skladby provizórnych poukázok by stiahnutie dinárových mincí znamenalo nelogický stav, že najmenší obiehajúci nominál by boli dve jednotky. Problém nakoniec vyriešili dotlačou 20 miliónov poukázok v nomi-

nálnej hodnote jednej jednotky.

Po zastavení dodávok dinárových bankoviek z Belehradu po desaťdňovej vojne v júni 1991 uvedenie poukázok do obehu nadobudlo veľmi reálne črty. Rýchlo postupujúca inflácia však vyvolala obavy, že zásoby hotových poukázok už nebudú stačiť na výmenu všetkého obeživa. Preto v septembri 1991 vytlačili ďalších 10 miliónov poukázok v nominálnej hodnote 1000 jednotiek. Zatiaľ čo na začiatku tlače poukázok na prelome rokov 1990–1991 mala banka len poradnú funkciu, dotlač poukázok už plne podliehala jej prísnej kontrole. Pred vydaním provizórnych poukázok bolo v septembri 1991 uskutočnených niekoľko odhadov množstva dinárov obiehajúcich na území Slovinska. Záverečné odhady potvrdzovali, že poukázky sú pripravené v dostatočnom množstve na obdobie bezprostredne po výmene, avšak predpokladali nevyhnutnosť ďalšej dotlače, ak by poukázky mali obiehať dlhšiu dobu.

O zavedení vlastnej meny rozhodol Snem Slovinskej republiky 7. 10. 1991, teda v deň ukončenia moratória platnosti zákona o samostatnosti. Ako podklad pre zavedenie vlastnej meny prijal 8. októbra 1991 dva zákony. Podľa nich sa stal zákonnou menovou jednotkou na území Slovinska toliar (SIT), delený na 100 stotin. Banka Slovinska dostala právo určovať kurz toliara k ostatným menám. Snem vyhlásil provizórne poukázky za zákonné platidlo dovtedy, pokiaľ nebudú môcť byť vydané definitívne bankovky a mince znejúce na toliare.

Emitentom provizórnych poukázok sa stala Banka Slovinska. Oba zákony zverejnili 10. októbra 1991 v čísle 17/91 Úradného vestníka Slovinskej republiky.

Nutnosť menového osamostatnenia

Ukážky provizórnych toliarových poukázok

vyvolával aj nedostatok obeživa, najmä v dňoch výplat, ktorý už začiatkom septembra dosiahol výrazné rozmery, že Banka Slovinska bola nútená dať do obehu staré bankovky stiahnuté pri menovej reforme (de facto denominácii dinára v pomere 100:1, 7 YUD = 1 DM) v lete 1989.

Podľa citovaných zákonov sa bankovky a mince juhoslovanskej dinárovej meny menili v pomere 1:1 počas riadnej výmennej lehoty v dňoch 9.–11. októbra. Obnosy sa zaokrúhľovali na celé dináre. Na osobu sa po preukázaní totožnosti menilo maximálne 20 000 dinárov. Obnosy vo výške 20–50 000 dinárov sa ukládali na účty. Obnosy nad 50 tisíc dinárov sa menili len v zúčtovacích centrách alebo v Banke Slovinska, kde sa preverovala totožnosť meniacej osoby. Všetky ceny a účty sa od 9. 10. 1991 vyjadrovali v dinároch.

V dodatočnej výmennej lehote 12.–31. 10. 1991 sa menilo 100 dinárov za 85,71 toliara. Pretože pri dodatočnej lehote boli obavy z pokusov o výmenu hotovosti občanov z ostatných juhoslovanských republík, Banka Slovinska určila prísnejšie pravidlá výmeny. Osoba s trvalým pobytom na území Slovinska mohla vymeniť iba 5000 dinárov. Výmenu vyšších súm povoľovala osobitne len banka. Osoby bez trvalého pobytu na území Slovinska mohli vymeniť len 2000 dinárov.

V dňoch 3.–7. októbra 1991 boli poukázky rozvezené na výmenné miesta. 8. októbra 1991 prebehla inštrukcia pracovníkov pošt a peňažných ústavov o spôsobe výmeny peňazí. V hlavnom termíne 9.–11. októbra sa peniaze menili každý deň od 7. do 21. hodiny. Až na nepatrné počiatkové ťažkosti s nedostatkom niektorých nominálov výmena bola plynulá. V hlavnom výmennom termíne sa vymenilo 99% hotovosti. Celkovo vymenili bankovky za 8 557 283 597 dinárov (50 ton) a mince za 18 938 404, 20 dinárov (130 ton).

Hodnotovú skladbu provizórnych poukázok daných do obehu pri odľuke 9.–11. 10. 1991 doplnila 27. mája 1992 ešte poukážka v hodnote 5000 jednotiek (toliarov). Napriek veľmi jednoduchému vyhotoveniu provizórnych poukázok zaznamenala Banka Slovinska väčší počet falzifikátov, zhotovených zväčša, rovnako ako aj u nás, na farebných kopírkach len pri poukážkach v hodnote 1000 SIT, ktorú preto stiahli z obehu 5. 11. 1992 a v menšom počte aj pri 5000 SIT.

Okrem vydania provizórnych poukázok už od roku 1991 začala Banka Slovinska pripravovať definitívne bankovky a mince. Autormi výtvarne a myšlienkového nápaditých, farebne azda trochu odvážnych, no zväčša veľmi príťažlivých bankoviek, sú výtvarníci Miljenko Licul a Zvone Kosovelj. Originálne stvárnené

Ukážky definitívnych bankoviek Banky Slovinska

portréty sú dielom Rudiho Španzela. Tematicky sú bankovky venované významným postavám slovinskej histórie, vedy a umenia. Už len letný pohľad na tieto bankovky presvedčí o nosnosti tohto tematického zamerania i o dobrom výbere výrazných postáv otvárajúcich svojim charakterom a dielom široký priestor pre fantáziu autorov návrhov.

Prípoeme si, že po básnikovi Francemu Prešernovi, vyobrazenom na 1000-toliarovej bankovke, je pomenovaná aj jedna z ulíc Bratislavy. Najmenšia bankovka – desaťtoliar má rozmery 120x60 mm. Šírka nasledujúcich nominálov sa zväčšuje po 6 mm a výška po 3 mm. Bankovky vytlačila firma Thomas de la Rue. Do obehu boli dané 30. 9. 1992 (100, 500 a 1000 SIT), 27. 11. 1992 (10 SIT) a 28. 12. 1992 (20 SIT).

Nové slovinské mince v hodnotách 10, 20 a 50 stotín sa razia z hliníka a mince v hodnote 1, 2 a 5 toliarov z mediníku. Priemer desaťstotiny je 16 mm, pri každej vyššej hodnote sa zväčšuje o 2 mm. Ich obraz je inšpirovaný, podobne ako pri nedávno vydaných ruských alebo pripravovaných maďarských minciach, ochranou fauny. Mince razila Štátna mincovňa v Kremnici. Mince v hodnote 50 stotín a 1–5 toliarov boli dané do obehu 4. januára 1993.

Premena bývalej Národnej banky Slovinska, ako jednej z republikových bánk bývalej Juhoslávie na Banku Slovinska sa uskutočnila 30. júna 1991. 8. júla bola poverená vykonávať niektoré úlohy ústrednej banky vo vzťahu k ostatným bankám na území Slovinska, hoci až do moratória všetky fungovali v rámci juhoslovanského menového systému.

Vzťahy Banky Slovinska s Národnou bankou Juhoslávie boli po vyhlásení zákona o samostatnosti napäté. Banke Slovinska boli pozastavené úvery, dodávky obeživa. Aj keď po vyhlásení moratória tohto zákona Zväzový výkonný výbor odporučil Národnej banke Juhoslávie odvolať tieto opatrenia, Rada guvernérov NBS odporúčanie neprijala. Naopak, požadovali inšpekciu v Banke

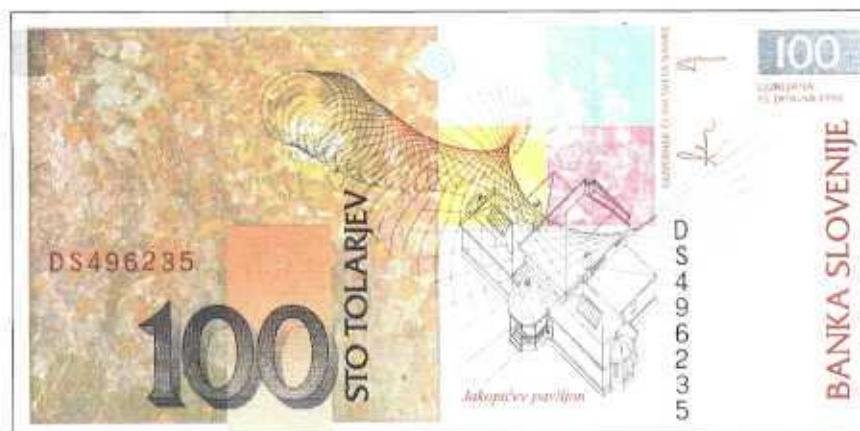
Slovinska, hoci táto v zmysle moratória zákona o samostatnosti naďalej fungovala v rámci juhoslovanského menového systému, s výnimkou, že federálne (pozastavené) úvery sa mali prevádzať cez národné a nie federálne zúčtovacie centrum.

V auguste navštívila Banku Slovinska kontrolná komisia NBJ s cieľom zistiť stav zásob juhoslovanského obeživa a preveriť, či banka napriek zastaveným dodávkam nezhromažďuje príliš vysoké hotovosti v juhoslovanskej mene. Po menovej odluke návštevy pokračovali s cieľom zistiť množstvo vymenených dinárových bankoviek, ktoré NBJ požadovala vrátiť alebo odkúpiť za 1,249 milióna

USD. Za týmto účelom sa NBJ pokúšala (neúspešne) intervenovať aj v zahraničných bankách.

Aj napriek tomu, že Slovinsko je na území bývalej Juhoslávie ostrovom pokoja, neubránilo sa vďaka strate obrovského trhu a zdrojov surovín výraznému poklesu výroby a hodnoty meny. Od januára 1991 klesla hodnota toliara z 39 toliarov za 1 marku na 60,60 toliarov za marku.

Podľa materiálov Banky Slovinska spracoval: **Ing. Zbyšek Šustek, CSc.**

Nad pamätnou bankovkou Kuvajtu

Keby sa raz ktosi podujal pomocou ankety zistiť o čo sa ľudia najväčšími zaujímajú, s najväčšou pravdepodobnosťou by na prvých troch miestach boli: peniaze, láska a zdravie. Možno, že ešte aj poradie by bolo nezmenné. Dôvod je jednoduchý. Za peniaze možno dostať všetko – teda aj lásku a zdravie. Aspoň si to mnohí nahovávajú. Peniaze zvyknú hodnotiť iba podľa toho, koľko je na nich napísaných núl. Lenže reč peňazí sa nám neprihovára iba ich kúpnu silou, šuchotom papiera, na ktorom sú vytlačené alebo cvengotom kovu, z ktorého ich razili. Reč tohto významného sprievodcu v dejinách človeka je oveľa obsiahlejšia. Naznačuje to aj príspevok nášho prispievateľa z Kuvajtu.

Redakcia

Záujem o peniaze má rôzne dôvody, najčastejšie ekonomické. Ľudia chcú mať všetko a navyše v super kvalite. A na to potrebujú peniaze. No sú aj takí, čo zbierajú peniaze (numizmatici a notafili), aby uspokojili svoju záľubu, prípadne, aby dobre investovali, ale sú aj takí, čo pri skúmaní peňazí uplatňujú svoje vedecké ambície. Štujú ich vznik, vývoj, zobrazený námet a jeho technický prepis, lebo tvrdia, že mince i bankovky predstavujú najrozšírenejšie umelecké dielo v miniatúrnej podobe. Peniaze obiehajú v miliónových nákladoch a dostanú sa do rúk každého človeka. Majú teda aj výchovné poslanie. Konečne mnohých zaujíma aj ich mimoekonomické pôsobenie, napr. na psychiku ľudí, lebo peniaze sú vraj dobrý sluha a zlý pán. No a bankovníci venujú už zo svojej profesionálnej povinnosti najväčšiu pozornosť razbe a tlačovým technikám, ktoré aj pomocou rôznych ochranných prvkov ochraňujú peniaze pred falšovaním.

Vojny, revolúcie, ale aj vznik nových štátov, prípadne ich oslobodenie z okupácie si zvyčajne vynucujú emisie nových platidiel. Zberatelia potom obohacujú svoje zbierky o tie peniaze, ktoré po ich stiahnutí z obehu prestali plniť svoje ekonomické funkcie. Niektoré z nich sa tým stávajú akousi raritou, zberateľskou vzácnosťou. Nikdy totiž nevieme, kedy sa o ne prejaví záujem a zvýši sa – hoci už neplatia – ich prípadná aukčná hodnota. Všetky tieto druhy záujmov, pokiaľ nevedú do kriminálnej reality, sú v podstate správne. Umožňujú ľuďom urobiť si správny obraz o histórii, význame a poslaní peňazí v spoločnosti. Pamätnými a aj vzácnymi sa peniaze môžu stať až neskôr alebo hneď. Neskôr sa stali pamätnými a aj vzácnymi napr. osobitné druhy výmenných prostriedkov vydávaných v koncentračných táboroch Terezín, Mauthausen, Lodž, Oranienburg a v ďalších. Slúžili Židom a politickým väzňom na nákup osobných potrieb. V r. 1946 vydala Maďar nemzeti bank inflačné papierové platidlo v nominálnej hodnote 1 miliarda B. pengő, čo predstavovalo 1 tisíc triliónov pengő a bolo v tom čase najvyšším nominálom všetkých čias. Medzi tie peniaze, ktoré od svojho vydania patria medzi pamätne treba zaradiť tie, na ktorých sa uplatňuje motiv z národných dejín alebo

nám pripomínajú rôzne výročia zo života významných predstaviteľov národa.

V takejto súvislosti sa žiada upozorniť na bankovku, aká sa nám doteraz nedostala do rúk. Hoci Československo dňa 31. decembra 1992 prestalo jestvovať, a teda aj vydávať spoločné peniaze, v roku 1993 vyšla bankovka, na ktorej je uvedený aj názov nášho bývalého spoločného štátu „Československo“. Vydala ju Ústredná banka Kuvajtu pri príležitosti druhého výročia oslobodenia. Ide o pamätnú bankovku v nominálnej hodnote jedného kuvajtského dinára. Do obehu ju dali 26. februára 1993, pričom podnet na vydanie je uvedený na

licnej strane v anglickom jazyku. Útrapy vojny symbolizujú horiace naftové pramene a radosť z oslobodenia vystihuje priliehavá kresba dvoch postáv v objatí. Tieto motívy završuje hologram (na licnej strane vpravo a na rubovej strane vľavo) s obrazom hlavy vtáka (ako symbolu slobody) a okolo nej osem znakov. Na rubovej strane je zoznam všetkých 34 krajín, ktoré sa spojili na podporu Kuvajtu. V tomto zozname je aj meno Československa. Krajiny sú uvádzané dvakrát. Vľavo je menoslov po anglicky a vpravo po arabsky. Hologram zároveň predstavuje náročný a pôsobivý typografický prvok chrániaci pamätnú bankovku pred falšovaním.

Bankovka sa predáva v nominálnej hodnote, ale nemá slúžiť ako platidlo v obehu.

Bankovku možno v každom prípade pokladať za mimoriadne zaujímavú, a to jednak pre jej originálny námet vydania, jednak pre jej umelecké stvárnenie a typografické spracovanie. Bankovka má význam aj pre náš mladý štát. Pripomína nám, aby sme tvorivo a zodpovedne pristupovali ku všetkému, čo reprezentuje Slovensko doma, ale aj za hranicami našej vlasti.

Ing. Pavol Návrat, Kuvajt

Kuvajtský pamätný dinár z roku 1993.
(Licná strana.)

Kuvajtský pamätný dinár z roku 1993.
(Rubová strana.)

Ohliadnutie za veľtrhom

Širokej bankovej verejnosti nemusím bližšie vysvetľovať, čo sa skrýva za názvom FIBEX. Počas dvoch svojich ročníkov si získala medzinárodná výstava finančnictva, poisťovníctva a bankovníctva spojená s vedeckou konferenciou skutočne dobré meno nielen v odborných bankových a finančných kruhoch, ale aj medzi organizátormi výstav a veľtrhov a napokon i medzi širokou verejnosťou. Je to zrejme aj tým, že samotná prezentovaná nomenklatúra výstavy je v súčasnom svete dominantná a práve v našich podmienkach získala a získava záujem mnohých. Ak k tomu prirátame bohaté skúsenosti brnianskych organizátorov, myslím si, že úspech je celkom prirodzený.

V hodnotení a porovnávaní oboch doterajších výstav Fibex v Brne v ČR mi dovoľte uviesť aspoň pár čísiel. Na prvom ročníku sa zúčastnilo 165 vystavovateľov z 11 krajín, prenajatá výstavná plocha bola 5000 m². Výstavu navštívilo 12 000 návštevníkov.

Na tohtoročnej výstave to bolo už vyše 230 vystavovateľov z 10 krajín, ktorí vystavovali na ploche 10 000 m². Predpokladaný počet návštevníkov 20 000 osôb bol prekročený.

Z odbornejšieho posudzovania výstavy a vzájomného porovnávania nám

jasne vyplýva, že druhý ročník bol nesporne posunutý do odbornejšej roviny a profilácie. Zastúpenie bánk, poisťovní, rôznych finančných spoločností majúcich čo-to spoločné s financiami je vyššie, ubúda firiem, ktoré by boli na výstave bez výraznejšej invencie či vysokej kvality výroby a služieb. Potešiteľné bolo, že na výstave sa zúčastnili i novovzniknuté banky, ktoré si od takejto formy prezentácie sľubujú veľa. Na škodu veci ale je, že z celkového počtu bánk na Slovensku len polovica (7) si našla cestu na výstavu a prezentovala svoju činnosť. Je to ale obraz reality, pretože v Českej republike pôsobí 42 bánk a ďalších 5 sa pripravuje na otvorenie činnosti. Možno to hodnotiť ako veľký, dynamický rozvoj bankovníctva.

A čo ďalší vystavovatelia? Nomenklatúra výstavy bola rozdelená do 13 oblastí. Myslím si, že každý návštevník si našiel mnohé zaujímavé exponáty či námety. Ide len o to, aby sme všetky tie nápady či záplavu informácií vedeli využiť a zúžitkovať v našej ďalšej práci, pretože toto je jeden z hlavných cieľov i tohto podujatia, na ktorom sa v uplynulom mesiaci zúčastnili mnohí z nás.

Ing. Jozef Kreutz, NBS
pobočka Banská Bystrica

Vnútný akreditív

Od JUDr. Richarda Salzmana, generálneho riaditeľa Komerčnej banky, a.s., sme sa dozvedeli, že jednou z novínok, s ktorými prišli na FIBEX, je vnútorný akreditív. Je to nástroj, ktorý banka ponúka na trhu oproti nedôvere dodávateľov v solventnosť nákupcov. Dodávateľia žiadajú v súčasnosti platiť hotovosťou, čo znamená, že zákazník by mal so sebou nosiť kufor peňazí, a to je dosť riskantné. Tu banka ponúka vnútorný akreditív, tzn., že banka otvorí zvláštny účet, ktorým 100% garantuje zaplatenie nákupu. Takto sa nahradí nosenie peňazí. Zatiaľ túto službu ponúkajú ústne v pobočkách, nezačali kampaň. Už teraz vidno, že záujem je veľký a stále rastie.

-k-

IRB, a.s. – prvý raz na veľtrhu

Investičná a rozvojová banka, a.s., Bratislava sa na medzinárodnej výstave bankovníctva, finančnictva a poisťovníctva zúčastnila prvýkrát. Na Fibe-xe sa predstavila prostredníctvom svojich propagačných materiálov s odbornými konzultáciami v celej šírke služieb. Ak máme stručne charakterizovať základné smerovanie banky, tak treba zdôrazniť, že Investičná a rozvojová banka, a.s., je obchodnou bankou s určitou špecializáciou na investičné bankovníctvo. Poskytuje služby a vykonáva operácie v korunovej a devízovej oblasti vo vzťahu k tuzemskej aj zahraničnej klientele, právnickým i fyzickým osobám.

Predmetom podnikania IRB, a.s., sú najmä tieto činnosti a služby: prijímanie vkladov od právnických a fyzických osôb na bežné účty korunové a deví-

V stánku VÚB, a. s., Bratislava na FIBEX-e poskytovala odborné informácie o službách banky Ing. Terézia Tmiovská.

Foto: -KK-

zové, termínované vklady, predaj depozitných certifikátov, poskytovanie úverov právnickým a fyzickým osobám, emisia, predaj, nákup, úschova a správa cenných papierov, investičné poradenstvo, pokladničné a zmenárenské služby, platobný a zúčtovací styk vrátane zahraničných operácií, poradenstvo pri príprave a spracovaní privatizačných projektov, pri spracovaní podnikateľských zámerov, pri zakladaní spoločných podnikov so zahraničnou účasťou a v riadení financií, informácie o bonite slovenských subjektov – klientov banky, devízové operácie.

Všetky služby ponúkané IRB, a.s., Bratislava majú spoločný cieľ – byť pre klientov kľúčom k ich spokojnosti, prosperite, úspechu, nezávislosti, istote, bezpečnosti, možnostiam.

-sb-

Istota a bezpečnosť

Na Fibex '93 sa svojím výrobným programom predstavili i firmy z oblasti zabezpečovacej techniky. Zaujala nás 1. POS, spoločnosť s r.o., The security company z Prahy, ktorá prejavila záujem spolupracovať, resp. ponúkať svoje služby i bankám, peňažným inštitúciám a iným organizáciám na Slovensku, ako nás informovala riaditeľka tejto spoločnosti pani **Nicola Ahrend**.

1. POS ponúka zákazníkom prenajímacie úschovné bezpečnostné schránky, nočné trezory, pancierové skrine, systémy na kontrolu vstupu do budovy, elektronický zámok SAFELOK na pancierové peňažné skrine a trezorové dvere. Firma zaručuje kvalitnú výrobu, kladie dôraz na spoľahlivosť, funkčnosť, výkonnosť bezpečnostných zariadení, ponúka kvalitný a spoľahlivý servis, komplexné poradenské služby, individuálne návrhy riešení, odbornú montáž a iné služby.

-ba-

Nové počítačky

V stánku firmy KMX, ktorá ponúkala výrobky svetoznámej firmy De La Rue Systems, nás zaujali dva elegantné výrobky. Zástupkyňa tejto firmy pani Oľga Bunce trpezlivo vysvetľovala, že verifikačné zariadenie Freudscanner, ktoré zisťuje pravosť bankoviek, kreditných kariet, šekov, lósov, pasov, šekových knižiek a pravosti podpisov, sa skladá z dvoch častí. Je to presvetľovacia časť, ktorou sa kontroluje vodotlač alebo celistvosť kovového prúžku na bankovke a osvetľovacia časť. Táto využíva UV spektrum, ktorým sa kontrolujú skryté ochranné znaky v bankovke alebo dokumente a zároveň sa kontroluje reakcia, resp. odraz UV svetla vzhľadom k použitému papieru. Druhým výrobkom je počítačka bankoviek 2520 3D vybavená špeciálnym snímačom na kontrolu bankoviek, ktorý rozozná okrem pravosti aj výšku, dĺžku a hrúbku bankovky.

-k-

**AJ VAŠEJ BANKE
DODÁME:**

- zálohové zdroje U. P. S.
(300 VA až 200 KVA)
- zdroje pre zálohovanie osvetlenia
- kurzové tabule
- videovrátniky

Informácie: ELTECO a. s., P. p. C-9
010 01 Žilina
tel.: 089/413 91, 440 38, 440 42
fax: 089/529 63, 477 56, 482 78

SERVIBANCO

- nový automat firmy SIGMA. Jeho najzaujímavejšie funkcie sú: bankomat, zmenárenské služby, platby za služby, informácie, automatické osvedčenie atď. Na obrazovke si zvolíte funkciu dotykom. Môžete s ním komunikovať vo viacerých jazykoch. Peniaze Vám zamení v akejkoľvek mene. Platíť môžete v hotovosti, šekom, kreditnou kartou. Falošné peniaze, šeky i karty vráti späť – neprijíma ich. Z každého úkonu vydá potvrdenie.

Pred automatom Servibanco stoja zľava Ing. Patrik Melioris, zástupca firmy Q-EX Trenčín a Ubaldo Marconi, zástupca talianskej firmy Sigma.

Obsah:

Perspektívy vývoja slovenskej meny (Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.) ● **Komunálne financovanie** (Ing. Jozef Mihalik) ● **Executive management development** (Mgr. Ľudmila Lipovská) ● **Bratislavská opčná burza** (Ing. René Vochyan) ● **Centre for the Central Banking Studies, Bank of England** (Mgr. Soňa Babincová) ● **Cenný papier – nástroj kapitálového trhu** (Ing. Štefan Tóth) ● **Čo sú dlhopisy a čo obligácie** (Ing. Božena Hrvolová, CSc.) ● **Rozširovanie peňažných služieb v centre Bratislavy** (Ing. Norbert Tenczer) ● **Podnikanie vo franchisingovom reťazci** (Ing. Antónia Štensová, CSc.) ● **Menová odluka v Slovinsku** (Ing. Zbyšek Šustek, CSc.) ● **Nad pamätnou bankovkou Kuvajtu** (Ing. Pavol Návrat) ● **Ohliadnutie za veľtrhom** (Ing. Jozef Kreutz)

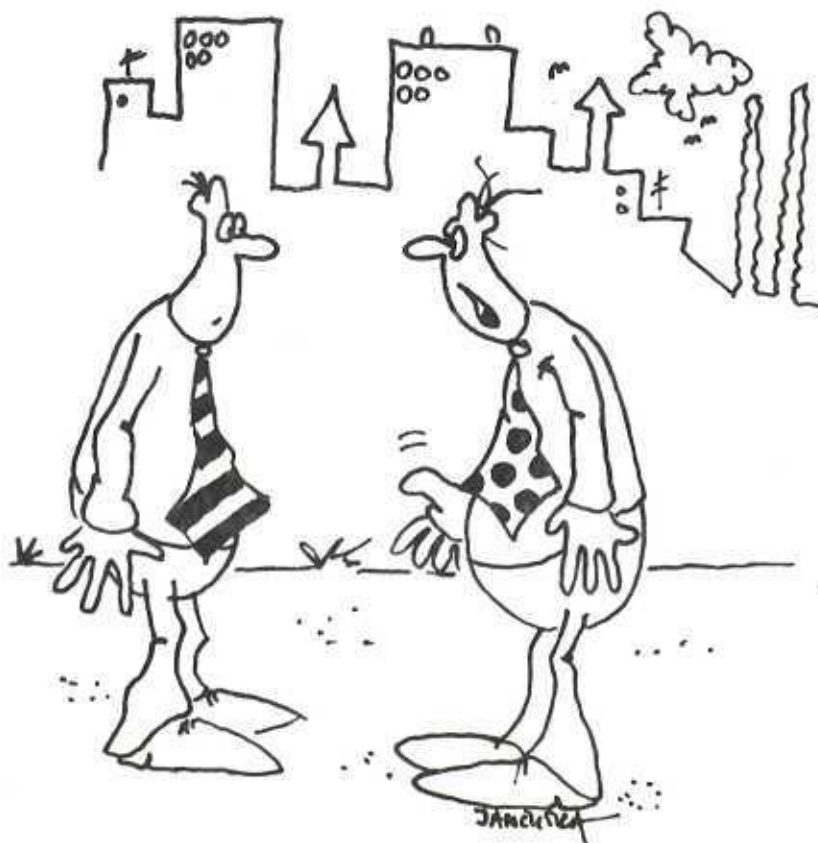
Objednávka

Meno:

Ulica:

Mesto:

PSČ: Počet kusov:

PRVÉ ZMIENKY O PENIAZOCH POCHÁDZAJÚ
Z OBDOBIA DO SVATBE. A ODVEDET
SA O NICH HOVORÍ STÁLE...

BIATEC

odborný bankový časopis

Apríl 1993

Vydavateľ:

Národná banka Slovenska

Redakcia:

Mgr. Soňa Babincová, šéfredaktorka
Katarína Krošáková, výtvarná redak-
torka

Adresa redakcie:

Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2
818 54 Bratislava

tel.: 07/319 2307

fax: 07/319 2561

Bežný účet NBS Bratislava

916-67288-002/0720

Ročné predplatné 72 Sk

Tlačí:

VORX

Iljušinova 2

851 01 Bratislava

Termín odovzdania

rukopisov: 14. 4. 1993

Dátum vydania: 29. 4. 1993

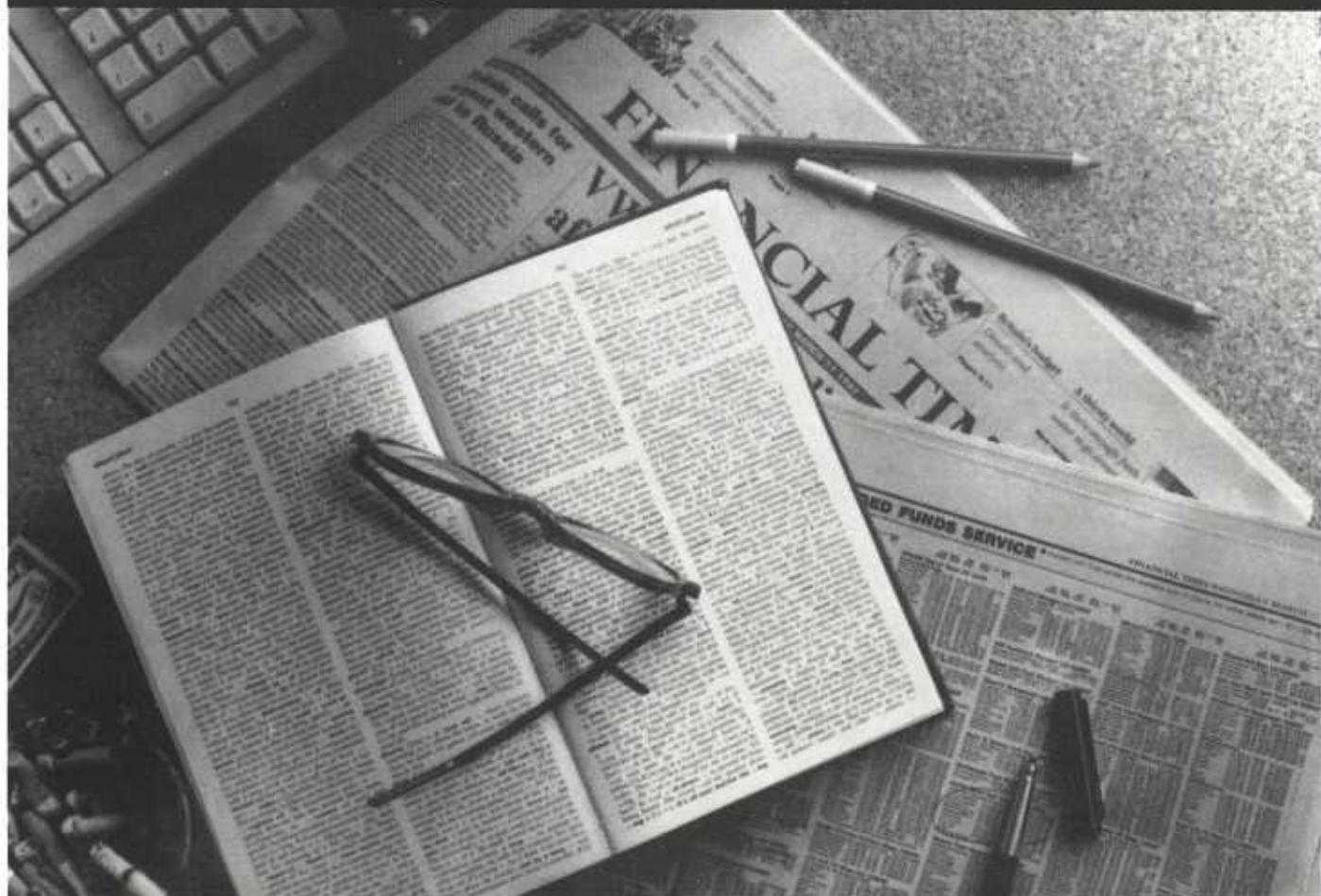
Podávanie novinových zásielok
povolené RPP Bratislava – Pošta 12
č. j. 52-XII-92
zo dňa 9. 12. 1992

Registračné číslo:

MK SR 698/92

Neviete čo je to long call?

Podľa anglicko-slovenského slovníka

Podľa BOB

Bratislavská opčná burza dá vášmu obchodovaniu nový zmysel.

Long call je jednou zo stratégií obchodovania na opčnej burze. Opčná burza sa podobá klasickej akciovej burze. Je tu však niekoľko podstatných rozdielov:

1. na opčnej burze sa neobchoduje s akciami, ale s opciami, čiže s právami na nákup alebo predaj cenných papierov,
2. pri obchodovaní s opciami znižujete svoje riziko,
3. všetky riziká sú dopredu výčísliteľné,
4. na opčnej burze môžete byť ziskový bez ohľadu na ekonomickú situáciu v krajine,
5. k zisku z dividend zo svojich akcií môžete na opčnej burze pridať ďalší, prémiový zisk.

Čo je to teda long call? Predpokladáte, že kurz istej akcie bude stúpať. Stanete sa majiteľom kúpnej opcie na túto akciu. Zistíte, že za čas stanovený v opčnom kontrakte kurz akcie skutočne stúpol. Vtedy máte právo (nie však povinnosť!) túto akciu kúpiť, a to za neporovnateľne nižšiu cenu, než akú mala v čase uzatvorenia kontraktu. Rozdiel medzi cenou akcie v čase uzatvorenia opčného kontraktu a jej cenou v čase realizovania opcie potom predstavuje váš zisk.

BB

Vaše riziko v správných rukách

Bratislavská opčná burza, Dunajská 4, 814 81 Bratislava, tel.: 36 21 27

Ste začínajúca banka?
Hľadáte vhodný bankový systém?

DERBY – ORIGINALNÝ ČESKÝ SOFTWARE PRE BANKY

Umožňuje:

- Evidenciu a správu korunových i devízových účtov klientov i banky
- Úverová agenda
- Úročenie
- Depozitná činnosť
- Vedenie podvojného účtovníctva a výkazníctva
- Napojenie na štátny clearing
- Ďalšie činnosti

Základné vlastnosti

Jednoduchý modulárny systém, ktorý je možné individuálne upravovať a rozširovať ako stavebnicu podľa potrieb a prevádzkových požiadaviek zákazníka.

Rýchle a pružné prispôsobovanie sa zmenám v legislatíve.

Dôraz na bezpečnosť dát v systéme proti strate, ako aj proti neoprávneným zásahom do systému.

Systém Derby je v prevádzke v 10 bankách v ČR a v 1 banke v SR.

Dodávame bankový systém v 2 verziách:

verzia 2.2 pre OS MS-DOS

- Jednoduchosť ■ distribuované spracovávanie dát ■ sieťový i nesieťový režim spracovávania ■ podpora modémovej komunikácie ■ pracuje na bežných personálnych počítačoch a počítačových sieťach
- programátorský servis ■ HOT-LINE ■ vhodné pre začínajúce banky

verzia pre OS UNIX

- Distribuovaný bankový systém, kde každá pobočka je vybavená vlastným databázovým systémom
- výkonnosť systému je daná nasadením databázového stroja INFORMIX ON LINE a multiužívateľským režimom UNIXu ■ dokonalá bezpečnosť systému a dát ■ jednoduché rozširovanie systému a zakladania nových pobočiek ■ ON LINE komunikácia celého systému medzi pobočkami alebo vzdialenými expozitúrami pomocou dátovej siete – podpora protokolov X.25, FTP a TFTP ■
- Garancia prechodu a dátovej integrity medzi verziami DERBY 2 a 3 ■

Kontakty: DERBY, s. r. o., Košice, Moyzesova 34, PSČ: 040 01, tel./fax: 095/6225048
DERBY, a. s., Zlín, Vodní ul. č. 1972, PSČ: 760 01, tel./fax: 067/26225
DERBY, a. s., Praha, Průmyslová 5, PSČ: 108 21, tel./fax: 02/703045